

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zastoupení
Representation

prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.
Nikola Čermáková

prosinec 2013

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že všechny využití prameny a literatura byly řádně citovány. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

.....
Nikola Čermáková

Děkuji vedoucímu své diplomové práce prof. JUDr. Janu Dvořákovi, CSc. za konzultace, vedení a poskytování užitečných rad během zpracování této diplomové práce.

Seznam použitých zkratk

NOZ-zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OZ-zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZOK-zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

OBCHZ-zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZOR-zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ-zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

ZMO-zákon č. 101/1963 Sb., zákon o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku, ve znění pozdějších předpisů

DCFR-draft common frame of reference

PECL-Principles of european contract law

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	INSTITUT ZASTOUPENÍ	3
2.1	Pojem zastoupení	3
2.2	Vývoj zastoupení.....	7
2.3	Zastoupení dle návrhu obecného referenčního rámce	11
3	DRUHY ZASTOUPENÍ	13
3.1	Přímé zastoupení.....	13
3.2	Nepřímé zastoupení.....	14
4	OBECNÁ USTANOVENÍ.....	16
4.1	Osoba zástupce	16
4.2	Osoba zastoupeného.....	17
4.3	Substituční zástupce a pluralita zmocněnců	18
4.4	Překážky zastoupení	19
4.4.1	Nezpůsobilost	19
4.4.2	Překročení zástupčího oprávnění.....	20
4.4.3	Konflikt zájmů	22
5	DRUHY ZASTOUPENÍ NA ZÁKLADĚ ZPŮSOBU VZNIKU	23
5.1	Zákonné zastoupení.....	24
5.2	Smluvní zastoupení.....	24
5.2.1	Zmocňovací titul	25
5.2.1.1	Smlouva o zastoupení	26
5.2.1.2	Příkazní smlouva	27
5.2.1.3	Smlouva o zprostředkování.....	29
5.2.1.4	Zasílatelská smlouva	30
5.2.1.5	Komisionářská smlouva.....	30
5.2.1.6	Smlouva o obchodní zastoupení	31
5.2.2	Plná moc	32
5.2.2.1	Typy plných mocí.....	33
5.2.2.2	Vznik a zánik účinků plné moci.....	35
5.2.2.3	Forma plné moci	37

6	VYBRANÉ ZPŮSOBY ZASTOUPENÍ.....	38
6.1	Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat	38
6.2	Předběžné prohlášení.....	39
6.2.1	Nápomoc při rozhodování.....	39
6.2.2	Zastoupení členem domácnosti.....	40
6.3	Zvláštní způsoby výchovy a zastupování nezletilých.....	41
6.3.1	Poručenství.....	42
6.3.2	Náhradní rodinná péče	43
6.3.3	Opatrovnictví dítěte	44
6.4	Opatrovnictví dospělých	45
6.4.1	Opatrovnická rada	47
6.4.2	Opatrovnictví PO	48
6.5	Zastoupení právnických osob	49
6.5.1	Obecně k zastupování právnických osob.....	49
6.5.2	Prokura	52
7	ZÁVĚR	55
8	ABSTRAKT.....	58
9	KLÍČOVÁ SLOVA.....	60
10	POUŽITÉ ZDROJE	61

1 Úvod

Zastoupení je jedním ze základních institutů občanského práva, který se, stejně jako celé soukromé právo, vyvíjel po dlouhá staletí. Ať už tento vývoj provázely změny koncepční nebo terminologické, vždy se jednalo o změny, které svým dopadem měly a mají celospolečenský význam. Další taková změna nastane ve velmi blízké budoucnosti, proto je vhodné o dopadech změn, které nastanou s účinností nového občanského zákoníku (NOZ), tj. k 1. lednu 2014, pojednat. Předmětem této práce proto bude především komparace zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jakožto kodexu, který na našem území svým obsahem reguloval občanskoprávní vztahy po dobu více než 59 let, s kodexem novým, který jej s účinností k 1.1.2014 nahradí, tj. zákonem č. 89/2012 Sb. Aby však byl smysl těchto změn pochopen, zaměřím se nejen na tyto dvě právní úpravy, nýbrž částečně i úpravy minulé, a to s důrazem na vývoj institutu zastoupení od všeobecného zákoníku občanského z roku 1811. Nikoliv pouze tuzemské civilní kodexy měly a mají vliv na další vývoj úpravy zastoupení, svou roli v této oblasti sehraávají i legislativní akty vydávané na evropské úrovni, které jsou v tomto ohledu přinejmenším inspirací pro zákonodárce. Z toho důvodu bude v této práci pojednáno i o institutu zastoupení, tak jak jej vymezují tyto dokumenty, a to především v tom smyslu, v jakém se odráží v koncepci nového občanského zákoníku (NOZ).

V první kapitole nejprve přiblížím institut zastoupení obecně, jeho definice a úpravu jak v občanském zákoníku z roku 1964, tak z roku 2012. Dále pak přiblížím návrh referenčního rámce, jenž je velmi důležitý pro vývoj institutu zastoupení a snahy o jeho sjednocení, a do jisté míry ovlivnil i samotný návrh nového občanského zákoníku. Konečně pak jako úvod do komparace obou zákoníků uvedu v závěru první kapitoly základní vývoj občanského zákoníku, až do vzniku občanského zákoníku nového, to však jen z hlediska institutu zastoupení v jeho nejobecnějším rámci, jelikož podrobnější výklad o vývoji jednotlivých institutů bude podán v samostatných kapitolách.

V další kapitole se budu zabývat obecnými ustanoveními týkajícími se zastoupení, jako jsou osoba zástupce a zastoupeného spolu s případy, kdy je zástupců či zastoupených více, jakož i případy střetu zájmů.

Třetí kapitola je věnována jednotlivým druhům zastoupení, tedy zastoupení zákonnému a smluvnímu, včetně úpravy jednotlivých typů zmocňovacích smluv, na základě kterých dochází ke vzniku zástupčího oprávnění. V neposlední řadě, pak vymezím i plnou moc, jakožto osvědčení o existenci tohoto oprávnění.

V závěru celé práce, tj. čtvrté kapitole, blíže pojednám o některých, a dle mého názoru nejzásadnějších, způsobech zastoupení. Jde jednak o instituty zcela nově upravené, které mají napomáhat k možnosti předcházet nejintenzivnějším omezením svéprávnosti, a jednak o způsoby jednání za nezletilé a opatrovnictví, a to jak dospělých tak právnických osob, včetně samotného zastupování právnických osob, které na základě právní úpravy obsažené v NOZ zaznamenalo zcela zásadní koncepční změny.

2 Institut zastoupení

2.1 Pojem zastoupení

Občanský zákoník přiznává na základě přirozenoprávní teorie každému člověku způsobilost mít práva a povinnosti. Jedná se o *právní subjektivitu*, která vzniká každé fyzické osobě narozením. Jistou výjimku z tohoto pravidla pak představuje dítě počaté, avšak doposud nenarozené, neboli *nasciturus*. V takovémto případě jde o právní fikci, jež přestává platit teprve v případě, kdy se dítě nenarodí živé. Touto právní subjektivitou jsou pak nadány až do své smrti, případně prohlášení za mrtvého. Taktéž jsou právní subjektivitou nadány i osoby právnické, a to od svého vzniku, tj. zápisem do obchodního rejstříku, až do svého zániku, tj. výmazu z obchodního rejstříku.

Od právní subjektivity odlišujeme *způsobilost k právním úkonům*, tedy způsobilost vlastními právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti (zavazovat se). Tato způsobilost vzniká u fyzických osob v plném rozsahu zletilostí, tedy dovršením 18 let, avšak i před dovršením 18 let lze nabývat práva a povinnosti, avšak jen v míře přiměřené rozumové a volní vyspělosti. Nezletilí tak mají i přes svůj nízký věk taktéž způsobilost k právním úkonům, avšak jen v omezené míře. V případě právnických osob není třeba splňovat další podmínky a s nabytím právní subjektivity nabývá subjekt současně i způsobilosti k právním úkonům. Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., (dále jen „OZ“) však v této souvislosti obsahuje jistý korektiv spočívající v oprávnění soudu zplnoletnit nezletilého již od 16 let věku z důvodu sňatku. Nový občanský zákoník, č. 89/2012 Sb. (dále jen „NOZ“) zavádí nově v §37 tzv. emancipaci, která umožňuje zplnoletnit nezletilého před nabytím 18 let a zároveň staršího 16 let za podmínky, že nezletilý prokáže schopnost užít se a pečovat o sebe. K emancipaci je však, až na výjimky, vyžadován souhlas rodičů. Za hlavní smysl této změny lze považovat zjednodušení života soběstačného nezletilce, především v oblasti smluvního práva, nikoliv však

v překonání podmínek stanovených jinými zákony, např. podmínky pro získání zbrojního pasu či možnosti volit.¹

Takto je pojem zastoupení upraven v OZ, NOZ však zavádí pro výše zmíněnou právní subjektivitu a způsobilost k právním úkonům pojmy nové. Právní subjektivitu nadále nahrazuje pojmem právní osobnost, kterou vymezuje v §15 odst. 1 takto: *“Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti”*. Pojem způsobilost k právním úkonům je pak substituován tzv. *svéprávností*. I zde jde o obsahově stejné vymezení, když §15 odst. 2 stanoví, že svéprávností se rozumí *„způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).”* Právě dodatek na konci odstavce v závorce naznačuje změnu v pojmosloví celého NOZ, jelikož dřívější hojně užívaný pojem *“právní úkon”* nahradí nově termín *“právní jednání”*.² Tuto terminologii tedy budu vzhledem k aktuálnosti nového občanského zákoníku nadále užívat i dále v této práci.

Ačkoliv se z legálního vymezení svéprávnosti může zdát, že práva a povinnosti může jedinec nadaný svéprávností nabýt pouze a jenom vlastním právním jednáním, je třeba si uvědomit, že tyto práva a povinnosti může nabýt i prostřednictvím zástupce, k čemuž mu slouží právě institut zastoupení, kdy na základě určitého právního jednání (zmocnění) bude zmocněna k jednání za něj osoba jiná. Jeho vlastní vůle pak bude obsažena v tomto zmocňovacím titulu a následně transformována do jednání jeho zástupce. Nelze ale říci, že všechna právní jednání mohou být činěna v zastoupení. Tyto výjimky plynou jak ze zákona, jako nemožnost zastoupení při uzavírání manželství, uznání otcovství či např.

---

¹ S novým občanským zákoníkem přichází emancipace. [http://obcanskyzakonik.justice.cz/\[online\]](http://obcanskyzakonik.justice.cz/[online]). 2013 [cit. 2013-12-02]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/infocentrum/media/s-novym-obcanskym-zakonikem-prichazi-emancipace/>

² §15 ve srov. s §7 odst. 1, §8 odst 1, SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 12. ISBN 978-80-7400-423-0.

zřízení závěti, v určitých případech není zastoupení možné již ze své povahy. Takovými případy jsou nález či přivlastnění.³

Na rozdíl od právní osobnosti, jež je přiznána bezpodmínečně, představuje svéprávnost vlastnost, resp. schopnost, kterou omezit lze, přičemž občanský zákoník z roku 1964 umožňuje omezení takové intenzity, které znamená až úplné zbavení dotčené osoby vlastním jménem právně jednat. V takovém případě pak hovoříme o zbavení způsobilosti k právním úkonům. Právě řešení případů, kdy osoba nechce nebo nemůže jednat, ať již z důvodu nedostatku věku, duševní poruchy, nedostatečné rozumové a volní vyspělosti, či vlastní vůle, kdy upřednostní zvolení svého zástupce, jsou hlavními důvody vzniku zákonné úpravy institutu zastoupení.⁴ Dalším účel zastoupení lze pak zajisté spatřovat v jednání právnických osob, které samy o sobě nejsou schopny činit vlastním jménem právní úkony (právně jednat) a nejsou ani nadány vlastní vůlí. Z tohoto důvodu je zapotřebí k jejich činnosti i činnosti fyzických osob, jakožto subjektů projevujících navenek jejich vůli jako její zástupci. Účelem občanskoprávního institutu zastoupení tak je, aby za osobu, která buď není způsobilá k právním úkonům, anebo která sice k právním úkonům způsobilá je, avšak z nejrůznějších důvodů nechce či nemůže sama jednat, činil právní úkony subjekt jiný (zástupce).

Definici pojmu zastoupení NOZ neobsahuje. Jeho obecná ustanovení nicméně stanovují, že „ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.“ Zatímco dle OZ se musíme spokojit s takovýmto základním ustanovením, NOZ k němu přidává další větu, jež stanovuje domněnku nepřímého zastoupení tím, že *není-li zřejmé jednání za jiného, má se za to, že je jedná jménem vlastním.*

---

³ Tichý, Luboš. Základní otázky smluvního zastoupení. In Švestka, Jiří; Dvořák, Jan; Tichý, Luboš. Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, str. 74-75.

⁴ ELIÁŠ, Karel, JUDr., Marta KNAPPOVÁ DR.SC, Prof. JUDr. Jan DVOŘÁK CSC. a Petr, JUDr. ŠUSTEK. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek.* Praha: Linde, 2008, s. 203. ISBN 978-80-7201-687-7.

Obecná úprava zastoupení je v současnosti obsažena v OZ⁵ v § 22-§ 33. Tyto ustanovení však nepředstavují jediný regulační pramen institutu zastoupení, relevantní zákonnou úpravu nalezneme i v dalších předpisech jako jsou zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObchZ“), který právně determinuje zastoupení právnických osob a zastoupení ve formě prokury, anebo zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOR“), obsahující ustanovení týkající se zákonného zastoupení nezletilých dětí jejich rodiči, poručnictví a opatrovnictví.

V NOZ se obecná úprava přesouvá do §436-488 s tím, že i zde se zákonodárcům nepodařilo obsáhnout všechny způsoby zastoupení komplexně v jedné části zákona, a tak lze kromě těchto ustanovení nalézt instituty týkající se zastoupení i v jiných částech NOZ, konkrétně jde např. o zastoupení členem domácnosti v části týkající se podpůrných opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat, zastoupení právnické osoby v ustanoveních o právnických osobách, ustanovení o zastupování manželů, dítěte a opatrovnictví v části o právu rodinném či například činnost prokuristy obsaženou v ZOK.

Od zastoupení hmotněprávního je třeba odlišovat zastoupení upravené v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“). V tomto zákoně je taktéž obsažena úprava zastoupení, a to na základě:

---

⁵ Původní zákoník po přechodu k demokracii a tržnímu hospodářství nebyl zcela vyhovující a vznikla tak potřeba nového, aktuální době přizpůsobeného zákoníku. Vzhledem k nutné urychlené úpravě však vypracování nového zákoníku předešla novela, která by alespoň na přechodnou dobu vytvořila rámec pro každodenní život. Zákon č. 509/1991 s účinností od 1.1.1992 tak učinil a nastolil tak vzhledem ke své rozsáhlosti v podstatě novou úpravu, vzhledem ke své rozsáhlosti. Tím byl zrušen hospodářský zákoník i další zákony, které vznikly v průběhu komunistického režimu. Pro oblast obchodněprávní vznikl nový obchodní zákoník č. 513/1991 Sb.. Vzhledem k rozsahu této novely se rekonfigurační práce mohly zpomalit a tato „provizorní“ úprava zůstala v platnosti i po zániku ČSFR až doposud, tedy konce roku 2013.

- zákona, kdy za účastníka řízení jedná jeho zástupce z důvodu nedostatku procesní způsobilosti, na základě
- rozhodnutí, kterým jmenuje opatrovníka tomu, z důvodů zdravotních, nemožnosti jednat, hrozí-li nebezpečí prodlení a především z důvodu ochrany práv účastníka neschopného se během řízení starat o svá práva, a dále na základě
- plné moci, kterou může účastník udělit advokátovi, notáři, patentovému zástupci, obecnému zmocněnci a dalším speciálním subjektům, jako je odborová organizace.⁶

OSŘ obsahuje právní úpravu zastoupení jen do té míry, do jaké je tento institut potřebný pro průběh civilního procesu. Základní rámec zastoupení je však upraven občanským právem hmotným, proto se budu v této diplomové práci zabývat právě jím.

2.2 Vývoj zastoupení

Jako exkurz do historie institutu zastoupení bych poukázala především na úpravu v ABGB, obecném občanském zákoníku pro dědičné německé země spojené v rakouské monarchii (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erblander der österreichischen Monarchie*) č. 946/1811 Sb. z. s. (dále jen *všeobecný zákoník občanský*). Ten se nesl především v duchu přirozenoprávním, stál na zásadě spravedlnosti a všeobecnosti.⁷ Již podle úpravy obsažené v §1002 a násl. všeobecného občanského zákoníku, uvedené pod názvem hlavy “*O zmocnění a jiných způsobech jednatelství*”, můžeme rozdělit zastoupení dle způsobu vzniku, tedy na základě právního jednání a na základě zákona nebo úředního rozhodnutí. V

---

⁶ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 135-136. ISBN 9788072018420.

⁷ Již při vyhlášení zákoníku však vznikl právní dualismus, který přetrval na území po dobu téměř 140 let, jelikož platnost zákona nedopadala na Uhry a jeho vedlejší země.

případě zastoupení na základě právního úkonu, lze dělit zastoupení na *smluvní*, které se zakládá zmocňovací smlouvou, a *mimosmluvní*, jež zákoník uvádí v případech jednatelství bez příkazu, tj. v nouzi či k užitku druhého. Na základě zákona nebo úředního rozhodnutí pak vznikají vztahy poručenství a opatrovnictví.⁸ Občanský zákoník z roku 1811 se stal na základě tzv. recepčního zákona⁹ součástí československého právního řádu a tak byla i úprava zastoupení recipována a po dobu dalších více než třiceti let platila na území Československé republiky jen s dílčími úpravami, mezi které lze řadit úpravu věku, jímž se stává osoba zletilou, a to z 24 let na 21 let, nebo zákon o adopci, jež se významně dotýká oblasti zastoupení.

Všeobecný zákoník občanský (ABGB) nahradil v roce 1950 tzv. střední zákoník¹⁰, který obecnou úpravu zastoupení pozměňuje především z důvodů

---

⁸ HOLUB, Milan. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: komentář*. Reprint původního vydání. Praha: ASPI publishing, 2002, s. 578. Komentáře velkých zákonů československých, Sv. 1. ISBN 8085963604.

⁹ Zákonem č. 11 Sb. z. a n. o zřízení samostatného státu československého, jenž stanovil prozatímní charakter platnosti všech zákonů a nařízení Rakouska a Uher i po vzniku samostatného československého státu. Vzhledem k existenci právního dualismu Rakouska-Uherska, byl tento dualismus přenesen i na území nově vzniklého státu. Tam, kde doposud platilo právo Rakouské, tedy kodifikace z roku 1811, se nic neměnilo a toto právo platilo i nadále. Naopak na území, které původně patřilo Uhersku platilo dříve převážně právo obyčejové. Otázka sjednocení právních řádů jednotlivých částí země mohla být řešena buď rozšířením platnosti na celé území s drobnými úpravami, nebo které by sice zachovaly ráz původního zákoníku, včetně možnosti využití již vzniklé judikatury a literatury, avšak zároveň by umožnily úpravu zákoníku vzhledem k aktuálním hospodářským a sociálním poměrům. Tímto směrem se také zákonodárci vydali a vznikl tak revidovaný občanský zákoník, s nímž jakožto návrhem zákona přišli zákonodárci na konci roku 1936. Schvalováním však neprošel, a práce byly vzhledem k událostem následujícím po mnichovské dohodě přerušeny. I po obnovení prací v roce 1945 se však zákonodárci setkávali s odmítavou reakcí, až do 31.12.1950, kdy vstoupil v platnost občanský zákoník 141/1950 Sb.⁹

¹⁰ Po nastolení komunistického režimu vyvstala potřeba razantní změny právního řádu. Byla vyhlášena tzv. právní dvoutletka, v rámci které byla rekodifikována téměř všechna právní odvětví (vyjímku tvořilo pracovní právo), s cílem přiblížit tak úpravu nově nastalé situaci v zemi. V tomto procesu vznikl občanský zákoník č. 141/1950, také nazývaný "střední zákoník", který se již vztahoval na celé území Československé republiky. Touto rekodifikací bylo z občanského práva vyděleno právo manželské a rodinné a další instituty.

politických. Střední zákoník obsahoval úpravu práva socialistického, kde institut zastoupení nebyl ani zdaleka prioritní a nebyla tak zpracována jeho komplexní úprava. V čem však lze přičítat tomuto kodexu zásluhy je oddělení příkazní smlouvy od obecné úpravy zastoupení. Již zanedlouho po účinnosti tzv. středního zákoníku však byly započaty práce na kodifikace nové.

Dalším v řadě civilních kodexů platných a účinných na našem území byl a doposud je OZ, jež nabyl účinnosti 1. dubna 1964.¹¹ Tato úprava občanského práva se znatelným způsobem na úpravě zastoupení nepodepsala, dílčí změny však přece jen přinesla. Jako příklad uvádím výslovné stanovení nemožnosti zastoupení osobou bez způsobilosti k právním úkonům vyjádřené v §22 odst. 2 OZ, či vypuštění příkazní smlouvy, o níž bude pojednáno v další kapitole. Dále byly přidány instituty občanské výpomoci a obstarání záležitosti jiného, jež byly formami nepřímého zastoupení. Tento zákoník zůstal v platnosti i po změně režimu v roce 1989. Prošel však velkou revizí, tzv. velkou novelou občanského zákoníku publikovanou ve Sbírce zákonů ČR pod č. 509/1991. Ta však byla spíše provizorní povahy, proto se i nadále objevovaly snahy započít intenzivní práce na novém civilním kodexu. V 90. letech se tato iniciativa neseťkala s úspěchem, avšak v roce 2000 se již tehdejšímu ministru spravedlnosti Dr. Motejlovi podařilo práce

---

¹¹ V prosinci roku 1960 byly z iniciativy Ústředního výboru Komunistické strany Československa, v kontextu vydání nové Ústavy, zahájeny práce na občanském zákoníku, jež by více reflektoval stávající poměry v československu. Nová úprava občanského práva obsahovala mnohé koncepční změny. Z úpravy bylo zcela vypuštěno několik, ve společnosti však potřebných, institutů. Jednalo se např. o držbu, vydržení, věcná břemena, sousedská práva či nájem. Právní úprava majetkových vztahů socialistických organizací a dalších vztahů, jež by spadali do úpravy práva obchodního vznikla zcela odděleně od občanského zákoníku, a to v Hospodářském zákoníku č. 109/1964 Sb. Zbývala pak úprava vztahů vznikajících v zahraničním obchodě, která byla promítnuta do zákoníku mezinárodního obchodu, č. 101/1963 Sb., a který také završil tvorbu kodexů sourkomého práva, ne však na dlouho. Další částí soukromého práva, jež se oddělila od obecné úpravy bylo právo pracovní, jež bylo upraveno zákoníkem práce č. 65/1965 hned následujícího roku. Přestože se volání po změně objevovalo takřka ihned po vyhlášení zákoníku, trvalo celých 18 let, než bylo alespoň částečně do této úpravy zasaženo. Jednalo se o novelu č. 131/1982 Sb., která opět zavedla některé z institutů vypuštěných v zákoníku a alespoň mírně oslabila veřejnoprávní prvky v něm obsažené.

započít pověřením Karla Eliáše a Michaely Zuklínové vypracování návrhu věcného záměru. Ten byl následujícího roku schválen a následovala tvorba zákona. K předcházení nedostatků budoucího zákona byla ustavena rekodifikační komise, jež měla text zákona oponovat.¹² Fáze přípravy první verze zákoníku trvala do ledna roku 2005, poté bylo paragrafové znění předmětem veřejných diskuzí a v roce 2011 byl schválen vládou i parlamentem. Prezident republiky zákon podepsal v únoru 2012 a hned následující měsíc byl vyhlášen ve Sbírce zákonů ČR a stal se tak součástí českého právního řádu.

Podle důvodové zprávy má být nová právní úprava co možná nejvíce univerzálním kodexem, který se tak stane obecným předpisem soukromého práva. Přestože vedle NOZ bude i nadále figurovat řada dalších soukromoprávních předpisů, jako například zákon o obchodních korporacích, jež do značné míry nahradí obchodní zákoník, bylo snahou zákonodárců nikoliv vměstnat úpravu veškerých soukromoprávních vztahů do jednoho kodexu, nýbrž především odstranit dvojkolejnost, která zde byla nastavená z dřívějších právních úprav. Jednalo se především o dvojí úpravu smluvního a deliktního práva v obou zákonících v různém znění. Stejně tak zůstávají vedle NOZ i zákon o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb. či zákoník práce č. 266/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Snaha vytvořit obecný předpis se však projevuje i tím, že dříve oddělená odvětví práva nadále budou součástí civilního kodexu, jak se stalo v případě práva rodinného.¹³

*“Osu celé úpravy představuje člověk a jeho zájmy.”*¹⁴ Stojí na principu nedotknutelnosti vlastnického práva a i nadále ctí zásadu legální licence, tedy že *“každý může činit vše, co není zákonem zakázáno.”* Základem nového civilního

---

¹² DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Svazek 1. Díl první: Obecná část.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 94-95. ISBN 978-80-7478-325-8.

¹³ DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Svazek 1. Díl první: Obecná část.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 94-98. ISBN 978-80-7478-325-8.

¹⁴ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku. In: [online]. 2012 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

kodexu je dispozitivnost právních norem, vyjádřená v §1 odst. 2 NOZ: *“Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona”*, přesto však ponechává další meze, kterými je zachování dobrých mravů, veřejného pořádku, či ochrana postavení dalších osob.

Nový občanský zákoník, který nabyde účinnosti k 1. lednu 2014 věnuje zastoupení hlavu III., v níž jsou systematicky upravena v prvním díle všeobecná ustanovení, v druhém zastoupení smluvní a ve třetím zastoupení zákonné a opatrovnictví. Podrobněji o změnách v úpravě bude pojednáno v hlavní části této práce u jednotlivých kapitol.

2.3 Zastoupení dle návrhu obecného referenčního rámce

Právní úprava zastoupení obsažená v NOZ se obsahově v zásadě shoduje s úpravou v OZ, *“přihlíží se však i k zahraničním standardům a k některým nadnárodním projektům, zvláště k návrhu obecného referenčního rámce (DCFR).”*¹⁵ Důvodem vzniku tohoto návrhu principů, definic a modelových pravidel, v originálním znění *Draft Common Frame of Reference* (dále jen „DCFR“), bylo především sjednotit terminologii a principy soukromého práva v jednotlivých členských státech EU v rámci akčního plánu nazvaném *Soudržnější evropské smluvní právo* z roku 2003, a to především pro účely snížení nákladů a celkové zjednodušení jednání s partnery z jiných zemí EU, a to jak pro podniky, tak i konkrétní osoby. Aby mohl tento návrh vzniknout, bylo zapotřebí rozsáhlé výzkumné akce, kterou zajistila síť vědeckých pracovníků *Joint Network on European Private Law-Network of Excellence*.¹⁶ Vznikl tak návrh společného referenčního rámce, jež však od počátku nebyl tvořen pro účely politické, nýbrž jako práce akademická, jež by se měla stát inspirací a podkladem pro další

---

¹⁵ Důvodová zpráva k §436-439 NOZ

¹⁶ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: European Contract Law and the revision of the *acquis*: the way forward. COM (2004) 651 [online]. Brussels, vydáno 11. 10. 2004 [cit. 6.11.2013]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0651:FIN:EN:PDF>>.

legislativní práce v jednotlivých státech a dále vodítkem soudů k řešení různorodých problémů. Úprava soukromého práva sloužící ke sjednocení právních úprav členských států již na evropské úrovni má i jinou podobu. Tou jsou Principy evropského smluvního práva (*Principles of European Contract Law*, dále jen „PECL“), na nichž byly práce započaty již v roce 1982, avšak doposud fungují jako soft law, jelikož se použijí jen v případech, kdy se smluvní strany dohodly začlenit je do smlouvy, nebo se jimi smlouva řídí¹⁷. Z těchto principů bylo při vypracování DCFR se souhlasem Komise pro evropské smluvní právo z velké části čerpáno. V souvislosti s těmito principy evropského smluvního práva je třeba říci, že ustanovení týkající se zmocnění zdá se reflektují aktuální právní názor, jelikož byla převzata i další institucí UNIDROIT, institutem pro sjednocení práva. V souvislosti s právní silou těchto dokumentů pak stále probíhá diskuze, zda se je účelné kodifikovat občanské právo na celoevropské úrovni v tzv. Evropském občanském zákoníku, pro který by právě DCFR mělo být podkladem. V návaznosti na to byla později, v červenci 2010, zveřejněna i tzv. Zelená kniha o evropském smluvním právu, která uvádí eventuální možnosti využití DCFR.¹⁸ Částmi DCFR, jak již bylo uvedeno výše, se zákonodárci inspirovali i při tvorbě NOZ. Do jaké míry se však tato inspirace promítla do jednotlivých ustanovení NOZ bude popsáno u konkrétních částí následujících kapitol.

---

¹⁷ These Principles will apply when the parties have agreed to incorporate them into their contract or that their contract is to be governed by them.

The Principles of European Contract Law. *The Principles of European Contract Law* [online]. 1999 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z: http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm

¹⁸ Green paper from the commission: on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses. [online]. 2010 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:EN:PDF>

3 Druhy zastoupení

3.1 Přímé zastoupení

Ustanovení, jež doposud obecně definuje přímé zastoupení, je obsaženo v §22 OZ, jenž stanovuje, že *“zástupcem je ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. Tato formulace jasně stanovuje prvky přímého zastoupení, jimiž jsou:*

- oprávnění jednat za jiného (zmocňovací titul), a
- prohlášení vůle jménem zastoupeného, a
- na účet zastoupeného, a
- vznik právních následků, tedy práv a povinností zastoupenému,¹⁹

přičemž tyto podmínky musí být splněny kumulativně.

V případě zastoupení přímého jsou smluvními stranami zastoupený a třetí strana, s níž zástupce jedná jménem zastoupeného, přičemž mezi zástupcem a třetí osobou žádná práva ani povinnosti nevznikají a zástupce tak vůbec není smluvní stranou. Podobnou úpravu obsahuje i NOZ ve svém §436 s doplněním, že *„není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem.“*

Právním titulem pro udělení oprávnění přímo zastupovat se nově stává tzv. smlouva o zastoupení, dříve jím byla dohoda o plné moci, což pro situaci, kdy plná moc je pouze potvrzením dohody, která zakládá mezi zástupcem a zastoupeným nebyl pojem zcela vyhovující. Touto smlouvou mohou být různé smlouvy inominátní, jelikož OZ ani NOZ neobsahují konkrétní typy smluv pojmenovaných, sloužících pro založení vztahu přímého zastoupení. Těmito smlouvami tak mohou být ku příkladu smlouva o poskytování právních služeb či smlouva o právním zastoupení.

---

¹⁹ KNAPP, Viktor. *Občanské právo hmotné*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Codex, 1997, s. 176. ISBN 80-85963-31-0.

Další podstatný aspekt přímého zastoupení stanovil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí. Důležitým kritériem pro stanovení, zda jde či nejde o přímé zastoupení je podle jeho názoru to, zda zastoupený ví a alespoň konkludentně souhlasil, že bude zastoupen určitou osobou a zastoupený se stane smluvní stranou v tomto jednání.²⁰ V dalším rozhodnutí je poté vyjádřen názor, že o přímé zastoupení jde, v tomto konkrétním případě, je-li zřejmé, že je smlouva uzavírána v zastoupení.

však nemusí být součástí této smlouvy.²¹

Historicky se zastoupení přímé vyvíjelo až v novodobější právní historii, jelikož římské právo zachovávalo pravidlo, že „*právní jednání mělo účinky jen pro osoby, které se na něm podílely*“;²² ve spojení s římskoprávní zásadou *alteri stipulari nemo potest*, tedy že nikdo si nesmí dát slíbit nic pro jiného, bylo doplněno alespoň možností nabývat z jednání podřízených osob majitelem moci, či praetorským právem, které později pomohlo vytvořit podmínky pro užití přímého zastoupení prostřednictvím ručení zastoupeného. Ten pak ručil za jednání svého zástupce. V praxi šlo především o správce živnosti, za jehož právní jednání v rámci jemu svěřené pravomoci alespoň podpůrně ručil zastoupený, přičemž později se toto ručení stalo pravidlem.

3.2 Nepřímé zastoupení

Zastoupení nepřímé, neboli tzv. náhradnictví, spočívá v tom, že zástupce činí:

- na základě oprávnění jednat za jiného (zmocňovací titul),
- vlastní prohlášení vůle, a

---

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 806/2006, ze dne 30.4.2008, Zastoupení přímé a nepřímé. In: *Epravo.cz* [online]. [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/zastoupeni-prime-a-neprime-55106.html?mail>

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. sp. zn. 26 Cdo 2335/2003, ze dne 29.7.2004

²² KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 105. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 3406400825.

- jedná svým jménem, avšak
- na cizí účet (tj. na účet zastoupeného), v důsledku čehož
- nenabývá práv a povinností sám.

Zástupce á tak má povinnost nabytá práva a získané povinnosti na zastoupeného převést.²³ Dle definice obsažené v evropských principech smluvního práva (PECL) jde o nepřímé zastoupení, *„jestliže zástupce jedná na základě pokynů a na účet, ale ne jménem zastoupeného, nebo na základě pokynů zastoupeného, ale třetí osoba o zastoupení neví a nemůže vědět.“*²⁴ Hlavními aspekty, které tak odlišují zastoupení nepřímé od přímého je projev vlastní vůle projevený vlastním jménem, v důsledku kterého se zástupce stává sám smluvní stranou a právní následky vznikají jemu samotnému, ovšem s úmyslem převést je na zastoupeného.

Rozsudek Nejvyššího soudu rozlišil zastoupení přímé a nepřímé také podle toho, zda třetí strana, s níž má být smlouva uzavřena je obeznámena s tím, že smlouvu uzavírá pouze se zástupcem na základě plné moci. Pokud s tímto obeznámena není, nejedná se o zastoupení přímé, kdy zástupce jedná jménem zastoupeného, nýbrž o zastoupení nepřímé, kdy se zástupce stává smluvní stranou a právní důsledky vznikají jemu.²⁵

Typickým právním titulem pro nepřímé zastoupení je dle občanského práva smlouva příkazní, to jest smlouva o obstarání věci a obstarání prodeje věci. Existuje však i názor, že i smlouvou příkazní lze sjednat zastoupení přímé. Obchodní právo pak upravuje smlouvu mandátní a komisionářskou, o té však pojednám v kapitole týkající se zmocňovacího titulu. Hodí se však poznamenat, že zákon, ať již OZ či NOZ, neobsahuje explicitní úpravu zastoupení nepřímého, nýbrž

²³ *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 215-216. ISBN 978-80-7357-466-6.

²⁴ článek 3,301 PECL

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 631/98, ze dne 25.5.2000.

tento způsob zastoupení vyvozujeme např. z výše uvedených typů smluv, především těch v NOZ označených jako závazky ze smluv příkazního typu.

4 Obecná ustanovení

4.1 Osoba zástupce

DCFR definuje osobu zástupce jako osobu, *“která má moc ovlivnit přímo právní postavení jiné osoby, zastoupeného, ve vztahu k třetí straně, a jedná tak jménem zmocnitele.”*²⁶ Tato úprava se tak de facto shoduje s tím, jak pojem zástupce vykládá český občanský zákoník. Za zástupce se dle §22 OZ a §436 NOZ považuje osoba, jež je oprávněna jednat za jiného jeho jménem a tím zastoupeného přímo zavazovat právy a povinnostmi. Zástupcem může být jak osoba fyzická, tak právnická, která bude právně jednat prostřednictvím statutárního orgánu či jiného zástupce.

Podmínkou kladenou na osobu zástupce je určitá míra svéprávnosti. Ačkoliv není nutné nechat se zastupovat osobou s plnou svéprávností, musí ji nabýt minimálně v té oblasti, ve které má jednat za zastoupeného. V případě všeobecných zástupců, jako jsou rodiče či opatrovníci je však vyžadována svéprávnost v plném rozsahu. Oba občanské zákoníky výslovně stanovují povinnost osobního jednání zástupce, kromě případů kdy je jednání prostřednictvím dalšího zástupce.

Zvláštní situace nastává v případě, že zástupce zastupuje, aniž by k tomu byl jakkoliv oprávněn. Občanský zákoník nazývá takové jednání jednatelstvím bez příkazu. Úprava však slouží nikoliv k ochraně zastoupeného, jako je tomu v případě excesu, nýbrž k ochraně osoby, jež jedná s úmyslem odvrátit škodu, která hrozí jiné osobě. Ačkoliv tak k takovému jednání nebyl nikdo oprávněn na základě zákona či smlouvy, má v takovém případě jednající osoba právo na náhradu

---

²⁶ článek 6:102 DCFR

nutných nákladů. Jednatelství bez příkazu je institut známý již v ABGB, kde byl zařazován do kategorie mimosmluvního zastoupení. Jednatelstvím bez příkazu se nazývalo jednání, které nevzniklo na základě zákonné legitimace (např. vzniklou mezi rodiči a dětmi), soudního výroku (ve vztahu poručnickém) ani na základě smlouvy (například mandátní). Mohlo tak jít o případy překročení oprávnění např. právě ze zmíněné mandátní smlouvy. Odpovědnost za takové jednání nesla osoba, která jednala. ABGB dělilo jednatelství bez příkazu na jednatelství z nouze, k užitku druhé osoby a proti vůli druhé osoby.²⁷ Jeho vývoj pokračoval i v dalších zákonících, např. v občanském zákoníku z roku 1950 bylo jednatelství bez příkazu upraveno tak, že „*Obstará-li někdo, aniž k tomu je oprávněn, cizí záležitost, aby odvrátil hrozící škodu, je ten, jehož záležitost byla obstarána, povinen nahradit jednatelem bez příkazu nutný náklad, i když se výsledek bez viny jednatele nedostavil.*”²⁸ Důvodem, proč byl tento institut zahrnut již ve všeobecném zákoníku občanském (ABGB) a přetrvává v českém právním řádu neustále, je především ochrana dobré vůle osoby, jež takto jednala. Při takovém jednání se totiž předpokládá, že by osoba, které se jednání týká, za normálních okolností a s vědomím o nastalých skutečnostech měla na takovém jednání zájem.

4.2 Osoba zastoupeného

Jako základní pravidlo upravující způsobilost být zastupovanou osobou lze považovat to, že *“občanský zákoník neklade vůči osobě zastoupeného žádná omezení.”*²⁹ Zastoupeným může být jak osoba fyzická, tak právnická, ať k právním úkonům je či není způsobilá. Podmínkou smluvního zastoupení však je způsobilost

---

²⁷ SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F., a kol. : Komentář k československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý, Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. s. 646-647, ISBN 80-85963-79-5

²⁸ §443 občanského zákoníku, tzv. středního zákoníku, č. 141/1950 Sb.

²⁹ ELIÁŠ, Karel, JUDr., Marta KNAPPOVÁ DR.SC, Prof. JUDr. Jan DVOŘÁK CSC. a Petr, JUDr. ŠUSTEK. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek.* Praha: Linde, 2008, s. 205. ISBN 978-80-7201-687-7.

uzavřít smlouvu o zastoupení, včetně způsobilosti k právním úkonům, které má zástupce na základě plné moci vykonat a projev vůle, jemuž zastoupený rozumí.³⁰ S tím je spojen jeden ze základních principů, na nichž je právní řád postaven, a to princip známý již z dob Ulpiána, že „nikdo nemůže druhému převést víc práv než sám má“ (Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet). V této souvislosti je tedy nutné vnímat způsobilost k právnímu jednání jako právo určité osoby (zmocnitele) vlastním jménem právně jednat, přičemž zmocňovacím titulem, typicky smlouvou o zastoupení, toto své právo (dočasně) převádím na osobu jinou (zmocněnce), která je pak v rozsahu tohoto zmocnění oprávněna k jednání za zmocnitele.

4.3 Substituční zástupce a pluralita zmocněnců

Ačkoliv je zákonem dána povinnost zástupce jednat osobně, není tím vyloučena možnost právního jednání dalším zástupcem v případě existence ujednání mezi zástupcem a zastoupeným, či zvláštní zákonné úpravy. K těmto důvodům NOZ nově přidává případ nutné potřeby. Ve všech případech přenechání jednání na dalším, tzv. substitučním, zástupci však nese odpovědnost za jeho jednání zástupce primární, a to přinejmenším za jeho výběr. Problematické se zdá být pouze hledisko zvláštní zákonné úpravy a zda by tato struktura neměla být nastavena opačně, tedy tak, že bude možné zvolit si svého zástupce nikoliv existuje-li zvláštní zákonná úprava, která mi to povolí, nýbrž neexistuje-li taková, která mi to zakáže.³¹

Podstatnější novinku však zavádí NOZ až v případě plurality zmocněnců na základě kolektivní plné moci, kdy v §439 uvádí, že *“Má-li zastoupený pro tutéž záležitost více zástupců, má se za to, že každý z nich může jednat samostatně”*. Jde

---

³⁰ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 215-216. ISBN 978-80-7357-466-6.

³¹ Drobnič, Ulrich. Zastoupení v budoucím evropském soukromém právu a český návrh. In Švestka, Jiří; Dvořák, Jan; Tichý, Luboš. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva*. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, str. 59, ISBN 973-80-7357-394-2

tak o vyvratitelnou právní domněnku, která svou povahou připouští důkaz opaku. Takovýmto důkazem pak může být ujednání obsažené ve zmocňovacím titulu. Zmíněná koncepce je zcela protipólní ve vztahu ke koncepci substitučního zastoupení tak, jak jej upravoval OZ, když ten stanovuje, že není-li stanoveno jinak, platí, že má-li zastoupený více zástupců, jednají tito zástupce za zastoupeného společně. Pokud však jedná více zástupců a jejich jednání si odporují, hledí se, jako by nejednal žádný z nich.³² Konkrétně v tomto ustanovení lze spatřovat inspiraci DCFR, jelikož v původním návrhu nového občanského zákoníku bylo obsaženo ustanovení v tomto znění: „*Je-li pro tutéž záležitost ustaveno společně více zástupců, vyžaduje se, aby jednali společně, není-li ujednáno nebo zákonem stanoveno něco jiného.*“ Vzhledem k tomu, že jak ustanovení DCFR³³, tak již NOZ obsahuje koncepci opačnou, lze mezi těmito dokumenty zákonitě hledat spojitost. Argumentem pro úpravu obsaženou v DCFR i NOZ tak, jak vstoupil v platnost, je především ochrana třetí strany, která nemá vždy možnost zjistit, zda je oprávnění omezeno na společné jednání či nikoliv a riskuje tím neplatnost právního jednání učiněného zástupcem.

4.4 Překážky zastoupení

4.4.1 Nezpůsobilost

K zastupování, ať už fyzické nebo právnické osoby, není oprávněna osoba, která sama není způsobilá k právním úkonům, nebo má jen omezenou způsobilost, avšak toto omezení spočívá právě v nemožnosti činit úkony, které mají být v rámci zastoupení činěny. Z povahy věci pak lze učinit závěr, že má-li jít o zastoupení všeobecné, nikoli tedy pro určitý okruh činností, je nezbytné, aby osoba zástupce byla způsobilá v plném rozsahu³⁴. *Typicky tak půjde o advokáta, osvojitele nebo poručníka.*

---

³² §53 z.č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

³³ článek 6:110 DCFR

³⁴ ELIÁŠ, Karel, JUDr., Marta KNAPPOVÁ DR.SC, Prof. JUDr. Jan DVOŘÁK CSC. a Petr, JUDr. ŠUSTEK. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem,*

Existují případy, ve kterých je využití zastoupení vyloučené. Ex lege jde o případy nezpůsobilosti k právním úkonům a rozpor se zájmy zastoupeného. NOZ však tyto překážky rozebírá podrobněji a stanovuje výjimku, že i přes rozpor zájmu je vznik smluvního zastoupení možný, věděl-li či musel zastoupený vědět o tomto rozporu. I přes tuto zákonnou excempci však není možné například rozprodání majetku pětiletého dítěte rodičem jakožto zákonným zástupcem pětiletého dítěte, byť by rodič toto dítě o svém plánu informoval, aniž by jeho jednání „posvětil soud“. Nezbytnou podmínkou pro to, aby jednání zástupce, jež je v rozporu se zájmy zastoupeného, bylo bezvýhradně platné, je tedy možnost a schopnost zastoupeného vyhodnotit nastalou situaci a případně se domáhat vyslovení neplatnosti o takovémto zástupčím jednání.

4.4.2 Překročení zástupčího oprávnění

Rozsah jednání, které může zástupce činit a zavazovat jím zastoupeného je zásadně upraven ve zmocňovacím titulu. Jednání nad rámec dohody nazýváme excesem neboli vybočením. Nastává tak situace, kdy zastoupený může toto jednání učiněné nikoliv na základě uděleného oprávnění, ale z vlastní vůle zástupce, dodatečně bezodkladně schválit, v opačném případě je jednání přičítáno osobě, která jednala a je-li zároveň *“třetí osoba, tj. osoba, s níž zástupce jednal, v dobré víře, pokud jde o oprávnění zástupce jednat, může po jednajícím žádat, aby to, co si ujednali, splnil sám, anebo aby jí nahradil škodu, která jí jednáním zástupce vznikla.”*³⁵ NOZ tímto přináší do úpravy překročení rozsahu oprávnění změnu v podobě posílení ochrany zastoupeného, jelikož dle dosavadní právní úpravy bylo zapotřebí, aby zmocnitel přímo sdělil *“3. osobě, s níž zmocněnec jednal, svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění dozvěděl”*.³⁶

---

judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek. Praha: Linde, 2008, s. 205. ISBN 978-80-7201-687-7.

³⁵ DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 315. ISBN 978-80-7478-325-8.

³⁶ §33 z.č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

V opačném případě platilo, jako by toto jednání schválil. Situaci se však zákonodárci rozhodli zcela změnit a bude tak záležet na vyjádření souhlasu, nikoliv již nesouhlasu. Pokud tak bez zbytečného odkladu zastoupený svůj souhlas nevyjádří, bude z jednání zavázán ten, kdo právně jednal. Nutno však poznamenat, že tato pravidla nelze užívat paušálně pro všechny způsoby zastoupení. V případě zastoupení smluvního i určitých typech zastoupení zákonného³⁷ jsou ponechány podmínky pro schvalování na stejném principu, jak fungují doposud.

Rozhodující pro určení, zda takové jednání bude účinné vůči třetí osobě, je její dobrá víra. V případě, že třetí osoba v dobré víře byla, je oprávněna žádat plnění, případně náhradu škody ujednaného po osobě, s níž jednala. Ohledně řešení pochybnosti o oprávnění zástupce jednat za zastoupeného lze za vhodné považovat ustanovení PECL, které tuto situaci řeší možností podání písemné žádosti adresované zmocniteli, který tímto potvrdí či schválí jednání svého zástupce a žádost předchází případným nejasnostem.³⁸ Tento postup by tak v praxi mohl být vhodným instrumentem pro to, aby osoby jednající se zástupcem eliminovaly riziko spojené se situací, kdy zastoupený takovéto jednání následně neschválí a zástupce nebude např. natolik solventní, aby vzniklou škodu třetí osobě uhradil.

Otázkou překročení oprávnění z plné moci, v tomto případě prokury jakožto zvláštní plné moci se zabýval i Nejvyšší soud ČR.³⁹ Podstatné v tomto rozhodnutí bylo stanovení závaznosti jednání prokuristy, který překročil své oprávnění, pokud takové jednání podnikatel buď schválil, nebo svůj nesouhlas s takovým jednáním neoznámil druhé straně bez zbytečného odkladu, avšak také otázka platnosti smlouvy, která má být dle rozhodnutí Nejvyššího soudu nadále platná, neoznámil-li podnikatel druhé straně svůj nesouhlas.

---

³⁷ opatrovnictví a další případy zákonného zastoupení

³⁸ článek 3:209 PECL

³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003, www.nsoud.cz

Velmi významným a čím dál více užívaným pojmem v oblasti zastoupení se stává dobrá víra. Je užíván nejen v občanských zákonících, nýbrž i na evropské úrovni, ve výše zmíněném referenčním rámci DCFR. V případě dobré víry v to, že zástupce jednal oprávněně je tento aspekt důležitý pro další platnost a účinnost právního jednání. DCFR spojuje s vědomím třetí osoby o nedostatku oprávnění následek neúčinnosti takového právního jednání vůči zastoupenému. Právní vztah v takovém případě vzniká mezi zástupcem a třetí stranou a věděla-li třetí osoba o tomto nedostatku oprávnění, nemá pak právo na splnění závazku, případně náhradu škody.⁴⁰ Pravidla v obdobném znění obsahuje i v OZ a NOZ. Zákon tak upřednostňuje platnost právního jednání, které však vznikne mezi třetí osobou a zástupcem, nikoliv zastoupeným. Zásadní důraz je kladen na dobrou víru.

4.4.3 Konflikt zájmů

V situacích, kdy jsou zájmy zástupce a zastoupeného v konfliktu, případně tento konflikt alespoň reálně hrozí, není žádoucí, aby vztah zástupce a zastoupeného dále existoval. Jako příklad konfliktu zájmů lze uvést například nemožnost zastoupení na základě ustanovení zákona o rodině, dle kterého nelze, aby rodič zastupoval své dítě v případě, že zde může nastat střet zájmů mezi rodiči a dítětem. V takovém případě bude dítě zastupovat opatrovník. V případě střetu zájmů při zastupování více klientů advokátem mluví zákon o advokacii jasně. Stanovuje, že advokát musí odmítnout poskytnutí právních služeb v případě, že již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá.⁴¹ Stejně tak fyzická osoba, jež je statutárním orgánem PO, nemá právo jednat jménem této právnické osoby ve sporu, který s ní

---

⁴⁰ BAR, Christian von, Eric M CLIVE, Hans SCHULTE-NÖLKE a H BEALE. *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)* [online]. Outline ed. Munich: Sellier, European Law Publishers, c2009[cit. 2013-11-27]. Článek 6:107. ISBN 3866530978.

⁴¹ § 19, odst. 1a, z. č. 85/1996 Sb., Zákon o advokacii

vede. Nemá-li PO statutární orgán oprávněný jednat, určí soud opatrovníka pro řízení.⁴²

Existují případy, v kterých je zastoupení vyloučeno už samotnou povahou věci. Jedná se o případ vlastnoruční závěti, k čemuž nelze nikoho zmocnit, nebo například uznání otcovství souhlasným prohlášením rodičů.

5 Druhy zastoupení na základě způsobu vzniku

Úprava zastoupení se vyvíjí již od dob římského práva, z toho důvodu není zcela překvapivá podobnost aktuální i budoucí právní úpravy zastoupení s jejím dávným předchůdcem, všeobecným občanským zákoníkem z roku 1811 (ABGB). Způsoby vzniku zastoupení byli obsaženy v hlavě s názvem *“O zmocnění a jiných způsobech jednatelství”*. Z původních způsobů zastoupení, mezi které řadil všeobecný občanský zákoník zastoupení smluvní, mimosmluvní, na základě zákona nebo úředního rozhodnutí vznikly během více než dvou set let způsoby zastoupení, které uvádí §23 občanského zákoníku tak, že *“zastoupení vzniká na základě zákona nebo rozhodnutí státního orgánu (zákonné zastoupení) anebo na základě dohody o plné moci.”* Obdobnou úpravu zachovává i NOZ, který řadí mezi základní typy zastoupení dle způsobu jeho vzniku na zastoupení zákonné a opatrovnictví a zastoupení smluvní. Základní rozdíl mezi těmito druhy lze spatřovat v míře dobrovolnosti zastoupení. V případě zákonného zastoupení jde spíše o nutnost z důvodu nemožnosti právně jednat, zatímco zastoupený na základě dohody o plné moci se z vlastní vůle rozhodl, že se nechá zastoupit, ať již proto, že nemůže, nebo že nechce.

---

⁴² usnesení Nejvyššího soudu ČR R 37/2000 ze dne 30.6.1999, sp. zn. 2Cdon 680/97

5.1 Zákonné zastoupení

Ačkoliv pojem zákonné zastoupení vzbuzuje představu, že toto zastoupení vzniká pouze na základě zákona, případně jiného právního předpisu, jedná se o legislativní zkratku jak pro tento způsob vzniku, tak pro zastoupení, jež vzniká z rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu.⁴³

Z tohoto hlediska můžeme dál rozlišit zastoupení vznikající skutečně na základě zákona, tedy dle občanského zákoníku. Tím jsou zastoupení nezletilého a zastoupení právnické osoby. K tomu dále přistupuje případ zastoupení společenství osob, jako je manželství či spoluvlastnictví, jelikož i v tomto případě je jeho základem zákon.⁴⁴ Na základě rozhodnutí soudu vzniká opatrovnictví, které bylo dříve možné použít jen u fyzických osob, NOZ však zavádí taktéž opatrovnictví osob právnických. O opatrovnictví podrobněji bude pojednáno v samostatné kapitole.

5.2 Smluvní zastoupení

Jak již bylo výše zmíněno, již všeobecný občanský zákoník znal smluvní zastoupení. Obsaženo bylo v §1002 jako smlouva, „*již někdo přejímá obstarati přikázané jednání jménem jiného.*“ Zákoník dělil smluvní zastoupení na úplatné a bezúplatné (pokud nebylo sjednáno jinak, platila domněnka bezúplatnosti), ústní a písemné, všeobecné a zvláštní, neomezené a omezené. O vztahu, který vznikl na základě zmocňovací smlouvy, se vydala listina, jež se byla nazývána mocným listem a sloužila k prokázání tohoto vztahu vůči třetím osobám. Z toho je zřejmé, že ač prošlo smluvní zastoupení v mnoha oblastech koncepčními změnami, v základním vymezení smluvního zastoupení tomu tak nebylo.

---

⁴³ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 216. ISBN 9788073574680.

⁴⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 313. ISBN 978-80-7478-326-5.

Oproti zastoupení zákonnému je v případě smluvního zastoupení značně posílen prvek dobrovolnosti. Podmínkou k tomu, aby však smluvní zastoupení mohlo vzniknout, je třeba určitá míra svéprávnosti. V právní úpravě zastoupení obsažené v NOZ došlo k terminologické změně a původní pojem "zastoupení na základě plné moci" bude nově označován jako "smluvní zastoupení". Nové označení je možné označit za vhodnější, jelikož reflektuje situaci, kdy plná moc de facto i de iure deklaruje existenci vztahu, který však již vzniká na základě smlouvy o zastoupení.⁴⁵ V této otázce však není teorie zcela zajedno. Názor svědčící stávající úpravě v OZ je podporován argumentem, že plná moc není zásadně spojena se smlouvou zmocnitele a zmocněnce a proto je vhodnější užívat termín zastoupení na základě plné moci.⁴⁶ Tato smlouva je právním jednáním dvoustranným, jímž se zástupce neboli zmocněnec, zavazuje vystupovat v rozsahu určeném v této dohodě. Touto smlouvou pak je nejčastěji mandátní či příkazní smlouva.

5.2.1 Zmocňovací titul

Jak již bylo uvedeno výše, smlouva, upravená v § 1002 všeobecného zákoníku občanského představuje závazkový vztah, kterým, „někdo přejímá obstarati přikázané jednání jménem jiného“. V první řadě je třeba odlišit smlouvu zmocňovací, jakožto smlouvu zavazující k činnosti působící změny v právní sféře zastoupeného, od smlouvy námezdní, případně smlouvy o dílo, jež jsou ve všeobecném zákoníku občanském řazeny do hlavy 26. nazvané *O smlouvách úplatných v příčině služeb a prací.*, dle nichž jde o činnost faktickou. Přesto nebyly hranice mezi těmito smlouvami tak ostré, jelikož i smlouvou zmocňovací bylo

---

⁴⁵BĚLOHLÁVEK, J.A., F. ČERNÝ, M. JUNGWIRTHOVÁ, P. KLÍMA, T. PROFELDOVÁ a E. ŠROTOVÁ. *Nový občanský zákoník: Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012, s. 148. ISBN 978-80-7380-413-8.

⁴⁶MELICHAROVÁ KARFÍKOVÁ, Dita. Několik poznámek k problematice zastoupení na základě plné moci. In: *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám.* Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005, s. 275. ISBN 8073571331.

možné zmocnit zástupce k faktické činnosti. Smlouva tedy již podle textu zákona zmocňuje k jednání *jménem* jiného. Nutno však poznamenat, že systematika úpravy zmocňovací smlouvy nebyla zvolena zcela správně, na což poukazuje i Sedláček.⁴⁷ Ačkoliv při výkladu nebylo věnováno příliš pozornosti rozlišení přímého a nepřímého zastoupení, odlišnosti úplatnosti a bezúplatnosti byly považovány za zásadnější. V zákoně jsou totiž v podstatě smíseny dva typy smluv, a to smlouvy příkazního typu dle hlavy 26., a smlouva, jakou známe pod pojmy dohoda o plné moci či smlouva o zastoupení. Zákoník dělil smluvní zastoupení na úplatné a bezúplatné, s tím, že platila domněnka neúplatnosti. Úplatná byla jen v případě, že byla určena odměna výslovně nebo podle stavu jednatele. Krčmář ve své publikaci uvádí, že jedná-li se o smlouvy o poskytnutí činnosti, jež byly smlouvami bezúplatnými, budou posuzovány jako smlouvy zástupčí, smlouvy úplatné poté jako smlouvy příkazní.⁴⁸⁴⁹ Právě §1017 lze považovat za onen náznak rozlišení přímého a nepřímého zastoupení, jelikož stanovuje rozdíl plné moci, neboli mocného listu v pravém slova smyslu a mocí tajnou. Zatímco zmocněný na základě mocného listu může zavazovat přímo zastoupeného, v případě plné moci tajné tomu tak není a práva dalších osob než těch, které jednají, nemohou být dotčena.

5.2.1.1 Smlouva o zastoupení

Během dalšího vývoje smlouvy zmocňovací se pojmosloví změnilo na dohodu o plné moci, smlouva příkazní od ní byla striktně oddělena a aktuálně, příchodem NOZ, se z ní stane smlouva o zastoupení. Ta je právním titulem

---

⁴⁷ *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: komentář.* Reprint původního vydání. Praha: ASPI publishing, 2002, s. 573-574. Komentáře velkých zákonů československých, Sv. 1. ISBN 8085963795.

⁴⁸ KRČMÁŘ, Jan Prof. Dr. a Bedřich Prof. Dr. ANDERS. *Právo občanské III.: právo obligační.* Praha: Knihovna sborníku věd právních a státních, s. 198-201.

⁴⁹ *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: komentář.* Reprint původního vydání. Praha: ASPI publishing, 2002, s. 573. Komentáře velkých zákonů československých, Sv. 1. ISBN 8085963795.

k přímému zastoupení. Jak již bylo uvedeno výše, nejedná se o typ smlouvy pojmenované, budou pro ni proto užívány různé formy inominátních smluv. Jejimi podstatnými náležitostmi tak budou obecné náležitosti právního jednání, kterými jsou minimálně dvě či více smluvních stran, svobodně projevená vůle a zároveň obsah smlouvy *nesmí odporovat obsahu nebo účelu zákona*.⁵⁰ Zároveň musí být uzavřena způsobilými subjekty a být dostatečně určitá, aby bylo zřejmé jaká práva a povinnosti ze smlouvy plynou.

5.2.1.2 Příkazní smlouva

Od dohody o plné moci (dle OZ), případně smlouvy o zastoupení (dle NOZ) musíme opět odlišovat smlouvu příkazní, konkrétně její podtypy, tak je uvádí OZ. Jde tak o smlouvu o obstarání věci a smlouvu o obstarání prodeje věci, jejíž předmět je vyjádřen jako obstarání věci nebo výkon jiné činnosti. Zástupce pro sebe na základě této smlouvy přebírá závazek uskutečnit za zastoupeného činnost k obstarání této věci či záležitosti stanovené smlouvou. Ke splnění závazku pak postačí výkon této činnosti a není tak zapotřebí dosáhnout výsledku, k němuž činnost směřovala.⁵¹ Obstarání věci nebo výkon jiné činnosti NOZ označuje pouze jako obstaráním záležitosti, což je vhodnější vzhledem k výkladu *věci*, pod kterou byly řazeny nikoliv jen věci hmotné, ale i vše ostatní, co je odlišné o člověka a slouží potřebě lidí. Z toho plyne i změna v úpravě jednotlivých smluv, jelikož zákonodárci již z NOZ vypustili zvláštní úpravu smlouvy o obstarání věci i smlouvu o obstarání prodeje věci a odkazují na obecnou úpravu příkazní smlouvy či na smlouvu komisionářskou a smlouvu o zprostředkování, jelikož obstarání prodeje věci je ve své podstatě komisionálním prodejem a obstarání věci zprostředkováním.

Zastoupení na základě příkazní smlouvy je zastoupením nepřímým, jímž je příkazník zavázán k činnosti vykonávané svým jménem a na svůj účet, avšak

---

⁵⁰ §51 OZ

⁵¹ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 245. ISBN 9788073574666.

výsledek činnosti je zavázán následně přenechat příkazníkovi. Nicméně toto vymezení nevylučuje, aby na základě příkazní smlouvy bylo možné i zastoupení přímé, vyžaduje-li se k obstarání záležitosti jednání jménem příkazce a pro takový případ bude vystavena plná moc.

Příkazní smlouva prošla především během 20. století značnými změnami, kdy byla nejprve recipována společně s všeobecným zákoníkem občanským (ABGB). V tom se objevuje i nový pojem příkaz, jakožto jednostranný projev vůle, ale ne ve smyslu příkazu tak, jak je slovo užíváno dnes, avšak spíše jako nabídku smlouvy zmocňovací.⁵² Následně došlo k oddělení příkazní smlouvy přímo od institutu zastoupení. Toto oddělení bylo jistě krokem správným směrem zákonodárců, jež tvořili civilní kodex z roku 1950, jelikož v případě příkazní smlouvy šlo pouze o jeden ze smluvních typů a tím i právních důvodů vzniku zastoupení a nikoliv jen s ním byl spojován vznik zastoupení.⁵³ Tím se obecná úprava zastoupení přesunula do obecných ustanovení⁵⁴ a příkazní smlouva do práva závazkového.⁵⁵ Další zákoník z roku 1964 příkazní smlouvu upravoval, ač pod ustanoveními o občanské výpomoci a pod pojmem obstarání záležitosti jiného jakožto tzv. obstaravatelské služby. Až novela z roku publikovaná ve Sbírce zákonů ČR pod č. 509/1991 vrátila příkazní smlouvu s účinností od 1. 1. 1992 zpět do české občanskoprávní úpravy, a to ve znění de facto převzatém z občanského zákoníku z roku 1950.⁵⁶

---

⁵² *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: komentář.* Reprint původního vydání. Praha: ASPI publishing, 2002, s. 582-583. Komentáře velkých zákonů československých, Sv. 1. ISBN 8085963795.

⁵³ Dalšími typy smluv, na základě kterých vznikal vztah zastoupeného a zástupce byly smlouva o sdružení, pracovní smlouva, smlouva o dílo, spočívající ve výkonu právního jednání a další, viz Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 1

⁵⁴ § 56-81 občanského zákoníku z roku 1950

⁵⁵ § 434-442 občanského zákoníku z roku 1950

⁵⁶ LAVICKÝ, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2019. ISBN 9788074000041

Jak jsem zmínila výše, smlouva o obstarání prodeje věci upravená v OZ bude nově v podstatě nahrazena smlouvou komisionářskou. Ta byla spolu s mandátní smlouvou doposud upravena v zákoníku obchodním. Nově se tak stanou součástí občanského práva, přičemž nadále zůstane v NOZ upravena pouze smlouva příkazní, jelikož mandátní s ní bude sjednocena, a nadále tak nebude odlišena smlouva pro zastoupení podnikatele a smlouva pro zastoupení nepodnikající fyzické osoby. Základní rozdíl mezi smlouvou mandátní a smlouvou příkazní jsme doposud nalézali nikoliv jen v předmětu zastoupení, tedy že se v případě smlouvy mandátní je předmětem smlouvy vyřízení obchodní záležitosti, avšak především v nutnosti jednání jménem zastoupeného, tedy zastoupení přímém a v zásadní úplatnosti této smlouvy.⁵⁷ Kromě smlouvy příkazní jsou upraveny v části čtvrté, hlavě druhé o závazkových právních jednání, dílu 5. NOZ nazvaném závazky ze smluv příkazního typu i:

- smlouva o zprostředkování,
- smlouva zasilatelská,
- smlouva komisionářská a
- smlouva o obchodním zastoupení.

5.2.1.3 Smlouva o zprostředkování

Oproti smlouvě příkazní je předmětem smlouvy zprostředkovatelské závazek vyvíjet činnost k vytvoření podmínek pro uzavření smlouvy. Na základě zprostředkovatelské smlouvy nevzniká zastoupení přímé ani nepřímé. Zprostředkovatel pouze vyhledává příležitosti pro uzavření smlouvy, kterou však v konečné fázi uzavírá sám zájemce a zprostředkovatel tak nefiguruje jako smluvní strana, jak by tomu bylo v případě zastoupení nepřímého, ani jako přímý zástupce, který by jednal jménem zastoupeného.⁵⁸

---

⁵⁷ KOLMAN, P. Mandátní smlouva versus příkazní smlouva. *Www.epravo.cz* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/mandatni-smlouva-vs-smlouva-prikazni-21590.html>

⁵⁸ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 277-279. ISBN 9788073574666.

5.2.1.4 Zasilatelská smlouva

Smlouva zasilatelská je do NOZ přesunuta z ObchZ. Koncepce je zachována, jedná se tak o nepřímé zastoupení, jelikož se zasilatel příkazci zavazuje obstarat za úplatu přepravu, kterou zajistí vlastním jménem na jeho účet. Ve své podstatě jde o poddruh komisionářské smlouvy, což uvádí i důvodová zpráva k NOZ.⁵⁹

5.2.1.5 Komisionářská smlouva

Smlouva komisionářská se s účinností NOZ přesouvá do právní úpravy občanského práva, tudíž se nebude nadále hledět na to, zda se jedná o zařízení obchodní záležitosti či jiné záležitosti a tudíž nemusí jít o podnikatelské subjekty, jejichž předmětem podnikání jsou právě jednání, k nimž se zavazují komisionářskou smlouvou, jak tomu je doposud. Ve své podstatě jde o smísení smlouvy o obstarání prodeje věci a smlouvy komisionářské dle ObchZ s tím, že terminologie obsažená v ObchZ je v zásadě zachována.

Smlouva komisionářská zakládá vztah komisionáře (ten kdo obstarává) a komitenta (ten pro koho je záležitost obstarávána). Jedná se o smlouvu úplatnou a jejím předmětem je závazek komisionáře spočívající v povinnosti *obstarat pro komitenta na jeho účet vlastním jménem určitou záležitost, přičemž komitent se zavazuje zaplatit komisionáři za tuto činnost odměnu.*⁶⁰ Z tohoto ustanovení společně s ustanovením následujícím, které stanoví, že práva a povinnosti z jednání s třetí osobou nevznikají komitentovi, nýbrž komisionáři samotnému je zřejmé, že komisionářská smlouva je právním důvodem pro vznik zastoupení nepřímého.⁶¹ V NOZ je podrobněji řešen případ dorovnání rozdílů cen při prodeji,

---

⁵⁹ Důvodová zpráva k § 2471 až 2482 NOZ

⁶⁰ §2455 NOZ

⁶¹ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 401-403. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-337-0.

kteřé se liší od ceny dle pokynu komitenta. Prodá-li komisionář levněji než má, aniž by to odůvodňoval snahou odvrátit škodu, vzniká mu povinnost rozdíl mezi touto nižší cenou a tou, za jakou měl věc prodat dle pokynu komitenta, dorovnat.

5.2.1.6 Smlouva o obchodní zastoupení

Základní ustanovení týkající se obchodního zastoupení jsou doposud zahrnuta v ObchZ. Podle toho se zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje:

- dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv nebo
- sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet.⁶²

Smlouva o obchodním zastoupení musí být uzavřena písemně, nelze ji sjednat s osobou, která může jako orgán zavazovat právnickou osobu, dále se společníky či členy, kteří mohou ze zákona zavazovat společníky nebo členy, nebo s likvidátorem či insolventním správcem. Tuto formulaci NOZ zpřesňuje svým ustanovením §2484 a určuje okruh osob, které nemohou být obchodními zástupci takto: *“Obchodním zástupcem právnické osoby nemůže být osoba, která může zavazovat zastoupeného nebo osobu, s níž má být obchod uzavřen, jako člen jejího orgánu, ani nucený správce právnické osoby nebo insolvenční správce.”* Rozlišujeme obchodní zastoupení výhradní a nevýhradní, s tím, že výhrada tohoto zastoupení spočívá ve výkonu činnosti ve smlouvě sjednané pro určité území či skupinu osob pouze obchodním zástupcem, s nímž je uzavřena smlouva o výhradním obchodním zastoupení. Území, na jakém má být činnost vyvíjena, je třeba určit ve smlouvě, v opačném případě se za takové území považuje Česká republika. Zastoupení na základě smlouvy o obchodním zastoupení však nelze považovat obecně za způsob zastoupení, jelikož se jedná i o vyhledávání zájemců, což zastoupením není. Za výkon sjednané činnosti náleží zástupci odměna, typicky provize, a to ve výši, jaká je sjednána ve smlouvě, případně odpovídající zvyklostem, či odměnu rozumnou

---

⁶² §652 ObchZ

dle okolností, nelze-li ji určit na základě zvyklostí.⁶³ ObchZ předpokládá, že zástupce bude jednat poctivě, s vynaložením odborné péče a v dobré víře. V NOZ je z této formulace ponechán pouze požadavek odborné péče, což je v důvodové zprávě odůvodněno očekáváním poctivého jednání v dobré víře od každého, kdo právně jedná, nikoliv tedy jen od obchodního zástupce.⁶⁴

5.2.2 Plná moc

Plná moc je jednostranným právním úkonem potvrzující existenci dohody mezi zástupcem a zastoupeným, jímž zástupce prokazuje vůči třetím osobám oprávnění zastupovat, vyjádřený v NOZ pojmem *zástupčí oprávnění*, včetně rozsahu, v jakém mu toto oprávnění vzniklo.

Vývoj plné moci sahá do daleké historie, avšak z té novodobější, ze které se vyvinul současný český právní řád, lze jmenovat všeobecný zákoník občanský (ABGB), jenž nazýval plnou moc plnomocenstvím či listem mocným a v jeho úpravě sledoval stejný účel, tedy potvrzení oprávnění, které vzniklo na základě smlouvy o zmocnění, jako je tomu v současnosti, stejně tak dělil plnou moc podle svěřených záležitostí na všeobecnou a zvláštní, podle volnosti vlastního uvážení pak na neomezenou a omezenou⁶⁵ a spojoval vydání plné moci s povinností „*pilně a bezelstně vykonati a všeho užitku z jednání zmocňujícímu ponechati.*“⁶⁶. Poté co se stal všeobecný zákoník občanský (ABGB) součástí československého právního řádu, byla úprava plné moci přenesená do obecného všeobecného zákoníku občanského platného po vzniku Československé republiky až do roku 1950. Ten

---

⁶³ Obchodní zastoupení. *Právo pro podnikání a zaměstnání: odborný časopis pro obchodní a pracovní právo, sociální zabezpečení a personalistiku*. Praha: LexisNexis CZ, 2012, č. 1, s. 3-13.

⁶⁴ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Sagit, 2012, s. 908-915. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁶⁵ *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: komentář*. Reprint původního vydání. Praha: ASPI publishing, 2002, s. 587. Komentáře velkých zákonů československých, Sv. 1. ISBN 8085963795.

⁶⁶ §1009 všeobecného zákoníku občanského, dále §1005-1008.

obsahoval ustanovení o plné moci ve 4. hlavě o zastoupení a plné moci. Opět obsahoval výčet možností, jak ji udělit, a to *písemně či jiným způsobem, kterým lze projevit vůli*, a to ve formě plné moci obecné či zvláštní.⁶⁷ Kromě plné moci jak ji známe dnes, byla v občanském zákoníku z roku 1950 upravena ještě plná moc při provozování podniku, kterou zákoník rozdělval na prokuru a podnikovou plnou moc, pro zmocnění ke všem úkonům v prvním případě týkajících se provozu podnikové činnosti kromě zcizování a zatěžování nemovitostí, v druhém případě k činnosti spojené s vedením podniku.

Smluvní zastoupení vzniká na základě dohody o plné moci, jak ji nazývá OZ, či smlouvy o zastoupení, jenž je pojmem užívaným v NOZ, kterými jsou nejčastěji smlouva o zastoupení či smlouva příkazní. Tu uzavírá zástupce-zmocněnec se zastoupeným-zmocnitelem. Na základě této smlouvy je stanoven mimo jiné i rozsah oprávnění k jednání zmocněnce.

5.2.2.1 Typy plných mocí

Rozsah plné moci může být stanoven *“pro jednu záležitost, několik záležitostí, všechny záležitosti určitého druhu, všechny majetkové záležitosti zmocnitele, pokud to zákon nevylučuje”*⁶⁸, ale může být ve smlouvě určen i velmi konkrétně. Plnou moc dle rozsahu oprávněn můžeme dělit na generální a speciální. Generální se vztahuje na všechny záležitosti zastoupeného neomezeně. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu je tato plná moc udělována *„ke všem úkonům kromě těch, jež vyžadují zvláštní plnou moc.”*⁶⁹ Právě speciální plná moc totiž omezuje oprávnění zástupce zastupovat pouze na některé právní úkony (jednání), či pouze pro jeden jediný právní úkon (jednání). K udělení speciální plné moci v určitých

---

⁶⁷ §66 Občanského zákoníku č. 141/1950 Sb ze dne 25. října 1950.

⁶⁸ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Praha: Wolters Kluger, 2013, s. 317. ISBN 978-80-7478-326-5.

⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 3382/2007 ze dne 11.11.2008

případech přímo vybízí zákon, jako je tomu u odmítnutí dědictví. V případech, kdy však zákon takovou povinnost neukládá, je na zmocniteli, zda oprávnění zmocněnce omezí či nikoliv. Právě rozsah oprávnění, v němž je zmocněnec oprávněn jednat za zmocnitele, včetně případných omezení oprávnění, je podstatnou náležitostí plné moci, jelikož v případě jejich nevyjádření nebudou tato omezení vůči třetím osobám účinná a ty tak mohou plnou moc, resp. zmocnění, považovat za neomezenou.

Dle dalšího kritéria lze plnou moc udělit dvojího typu, a to hmotněprávní a procesní. Zatímco plná moc hmotněprávní se uděluje k jednání, jež svou povahou dopadá do sféry hmotněprávní, typicky k uzavírání smluv nebo zastupování na valné hromadě obchodní společnosti, procesní plná moc slouží k zastupování osob, jež jsou účastníky řízení před soudy či jinými státními nebo nestátními institucemi. Základní rozdíly mezi těmito typy lze hledat v obsahu této listiny. Zatímco v případě hmotněprávní plné moci jde o jednostranný právní úkon, v němž není zapotřebí prohlášení o přijetí zastoupeným, v případě plné moci procesní již tato část soudy často vyžadována je.⁷⁰ Takový výklad, který v praxi soudy užívají a vyžadují, tj. explicitní přijetí plné moci zmocněncem ve formě podpisu, však není v souladu s názorem Nejvyššího soudu, který ve svém rozhodnutí stanovuje, že plnou mocí pouze zmocněnec prokazuje třetím osobám své oprávnění jednat za jiného a je tak jednostranným právním jednáním. Není proto třeba, aby ji zmocněnec výslovně přijal či stvrzoval svým podpisem.⁷¹ Právní vztah zmocnitele se zmocněncem vzniká na základě smlouvy, která je dvoustranným právním úkonem a přestože pro ni není předepsaná písemná forma, předpokládá se přijetí práv a povinností z nich vzniklých v této, byť i ústně uzavřené smlouvě. S tímto

---

⁷⁰ ELIÁŠ, Karel, JUDr., Marta KNAPPOVÁ DR.SC, Prof. JUDr. Jan DVOŘÁK CSC. a Petr, JUDr. ŠUSTEK. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek.* Praha: Linde, 2008, s. 225. ISBN 978-80-7201-687-7.

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 643/2002, ze dne 12.6.2003, dále rozhodnutí Ústavního soudu ÚS 433/01 a další, viz. Ohlasy k otázce přijetí plné moci zmocněncem. *Bulletin advokacie.* Praha: Česká advokátní komora v Praze, 7-8/2005, s. 62-63.

názorem ostatně souhlasí i JUDr. Martin Nedělka Ph.D. a Mgr. Pavel Říha, kteří považují za dostatečný projev akceptace předložení plné moci třetí osobě, a písemný projev jejího přijetí by byl jen dalším projevem vůle směřující ke stejnému cíli.⁷²

5.2.2.2 Vznik a zánik účinků plné moci

V první řadě je třeba rozlišit účinky smlouvy o zastoupení a účinky plné moci. Diskuze o tom, zda je pro vznik práv a povinností zmocněnce směrodatný okamžik uzavření smlouvy nebo vyhotovení plné moci utišil Ústavní soud svým rozhodnutím o ústavní stížnosti č. 43/94, v němž stanovil, že zastoupení *“vzniká již na základě dohody o plné moci (§ 23 OZ), pro kterou zákonem není vyžadována písemná forma. Samotná plná moc, která je na rozdíl od dohody o plné moci pouze jednostranným úkonem zmocnitele, pak již jen osvědčuje navenek, že k uzavření dohody o plné moci došlo.”* V druhé řadě rozlišením pak nutná diferenciací účinků podle toho, zda je určující obsah smlouvy nebo obsah plné moci. V tomto případě opět poukážu na judikaturu, která se k tomuto tématu vyjadřuje mimo jiné v rozhodnutí Nejvyššího soudu.⁷³ Podle závěrů formulovaných v tomto rozhodnutí je vůči třetím osobám směrodatný zásadně obsah plné moci a nelze ho tedy vykládat za pomoci smlouvy, na základě které byla plná moc vydána. Nutno však podotknout, že předložení plné moci zmocněncem při jednání s třetí osobou není jeho povinností a postačuje tak existence plné moci v době jeho jednání a prohlášení, že jedná jménem zmocnitele.⁷⁴ V souvislosti s tím se nabízí otázka, zda bude plná moc účinná i po zániku platnosti smlouvy o zastoupení či jiného zmocňovacího titulu. Nejvyšší soud se v posledním jmenovaném rozhodnutí zabýval i touto otázkou a stanovil, že plná moc vystavená na základě mandátní smlouvy na dobu, na jakou byla uzavřena, nepřebírá toto časové omezení podle smlouvy, která zakládá vnitřní vztah smluvních stran, a tak i po uplynutí doby, na

---

⁷² NEDELKA, Martin JUDr., Ph.D. a Pavel Mgr. ŘÍHA. Prohlášení zmocněnce o přijetí plné moci – její povinná náležitost?. *Právní rozhledy*. roč. 2005, č. 4, s. 139-141.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 4385/2007ze dne 24. 2. 2010

⁷⁴ Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 1

kteřou byla smlouva sjednána, účinky plné moci pouze na základě této skutečnosti nezániknou a její účinky i nadále trvají a ani výpověď příkazní smlouvy nepostačí k zániku plné moci, kterou je třeba pro její zánik vypovědět.

Jelikož zákon stanovuje jako důvody zániku plné moci provedení úkonu, pro který byla udělena, výpověď zmocněncem nebo odvolání zmocnitelem, smrt či zánik zmocněnce nebo zmocnitele, lze a contrario dovodit, že mezi tyto důvody zákon neplatnost smlouvy, na jejímž základě byla plná moc vystavena, nezahrnuje. S tímto názorem se ztotožňuje i JUDr. Tomáš Pohl s tím, že k zániku plné moci nedojde a plná moc bude nadále účinná vůči třetím osobám, s nimiž bude zástupce jednat, bez ohledu na to, že vnitřní vztah mezi zástupcem a zastoupeným, který měla určovat smlouva, nevznikl.⁷⁵ S tímto souvisí i důvody, s nimiž zákon spojuje zánik plné moci. Mezi ty řadíme dle OZ:

- provedení úkonu, na nějž byla plná moc omezena (pro který byla udělena),
- odvolání plné moci zastoupeným,
- výpověď plné moci zástupcem,
- uplynutí doby, na kterou byla plná moc omezena,
- smrt zmocněnce,
- smrt zmocnitele, není-li ujednáno jinak,
- zánik právnické osoby bez právního nástupce a
- z dalších důvodů, např. dohody.⁷⁶

Stejně důvody jsou zachovány i v NOZ, stejně jako tak je v něm ponecháno i ustanovení o účinnosti odvolání plné moci až poté, co se zmocněnec o svém odvolání dověděl i právo a povinnost zmocněnce činit právní jednání, která nesnesou odkladu, aby nedošlo k újmě zastoupeného v případě výpovědi zmocněnce, či k újmě právního nástupce zastoupeného v případě jeho smrti. Jistou

---

⁷⁵ Pohl, Tomáš. Právní moc a zastoupení. In Švestka, Jiří; Dvořák, Jan; Tichý, Luboš. Sborník statí z diskusních fór o rekonifkaci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwerr, 2008, str. 89, ISBN 973-80-7357-394-2

⁷⁶ §33b OZ

odlišnost pak lze spatřovat v možnosti smlouvením jiných podmínek pro případ smrti zmocnitele, a to vzhledem k prosazování větší autonomie vůle smluvních stran, jakožto jednoho z ideových pilířů NOZ.

Sporným aspektem plných mocí je jejich odvolatelnost. Současná právní úprava pojem neodvolatelná plná moc nezná. Tento pojem sice nezavádí ani NOZ, avšak i přesto lze neodvolatelnost vyčíst z ustanovení §442: *„Zmocnitel se nemůže vzdát práva odvolat zmocnění, ujednají-li si však strany pro jeho odvolání určité důvody, nelze zmocnění odvolat z jiného důvodu. To neplatí, má-li zmocnitel pro odvolání zmocnění zvlášť závažný důvod.“* Oproti úpravě v OZ, kde se vyskytuje pouze ustanovení o nemožnosti vzdání se práva plnou moc odvolat, přichází nově možnost stanovení si podmínek pro odvolání. Z mého pohledu však debata nad možností či nemožností uplatnění odvolatelnosti plné moci postrádá hlubší smysl, jelikož odvolání představuje, co do důsledku, jen terminologickou modifikaci výpovědi.

5.2.2.3 Forma plné moci

Plná moc je neformálním právním jednáním a není tak stanovena jeho obecná forma. Při posuzování povinnosti vystavovat plnou moc písemně, případně zda musí být podpis na plné moci ověřený notářem, lze využít jednoduché pravidlo. Musí-li mít písemnou formu právní úkon, k němuž má být plná moc udělena, musí být písemná i plná moc. Zároveň je zákonem stanovena povinnost písemné plné moci v případě, že je jí dáváno oprávnění k jednání nikoliv jen určitého právního jednání. Takto byla pravidla nastavena v OZ a ve své podstatě jsou zachována i v NOZ, avšak s jedním rozdílem. NOZ již nestanovuje pouze nutnost písemnosti plné moci v případě, že je zmocňováno k právnímu jednání, jež má být písemný, nýbrž v §441 odst. 2 NOZ uvádí, že *„vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc.“* Proto by v případě právního jednání ve formě notářského zápisu měla být vystavena i plná moc v této zvláštní formě. Toto ustanovení je prozatím odborníky diskutováno. I názory jednotlivých tvůrců zákona se v tomto bodě rozcházejí. Dle názoru Prof. Dr. JUDr. Karla Eliáše by byla v takovém případě plná moc ve formě notářského zápisu

správná, bývalý náměstek ministra spravedlnosti a další z hlavních tvůrců NOZ JUDr. Filip Melzer Ph.D., LL.M. se k tomuto řešení nepřiklání.⁷⁷ Dalším důvodem k udělení plné moci v písemné formě je udělení oprávnění k více právním úkonům. I přes existenci těchto pravidel se v praxi plná moc v písemné formě užívá častěji, než je z právního hlediska nutné. Důvodem k tomu je jistě vyšší právní jistota jak pro třetí stranu, tak pro zmocněnce a zmocnitele navzájem. Dalším způsobem ověření pravosti je úřední ověření podpisu na plné moci. V zásadě platí, že notářské ověření podpisu je zapotřebí jen v případech, kdy to stanovuje zákon.

6 Vybrané způsoby zastoupení

6.1 Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat

Kromě úpravy institutů, jež jsou ve stávajícím občanském zákoníku obsaženy, avšak již plně nevyhovovaly potřebám společnosti, či v zákoně oproti dřívějším právním úpravám chyběly⁷⁸, přišli zákonodárci i s novinkami, jimiž se inspirovali především v zahraničních právních úpravách.⁷⁹ V oblasti zastoupení, a konkrétně opatrovnictví, se jedná zejména o ty, které řeší situace, kdy osoba není plně schopna sama jednat. V takovém případě bude možné od 1. 1. 2014 využít nově upravené instituty typu **nápomoci při rozhodování**, či **zastoupení členem domácnosti**. Pro případ očekávané nemožnosti právně jednat v budoucnu je upraven institut **předběžného prohlášení**. V případě, že nebude využit ani jeden z těchto opatření, může soud rozhodnout o omezení svéprávnosti, nikoliv však o jejím zbavení, jak tomu bylo doposud.

---

⁷⁷ Právní prostor 2013: Řešila se i nutnost notářského zápisu. *Právní rádce* [online]. 2013, roč. 2013, s. 1-2 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z:

<http://www.pravniprostor.cz/images/pprostor/files/62.pdf>

⁷⁸ Úprava možnosti jmenování opatrovníka soudem osobě s tělesnou vadou, na její vlastní návrh z důvodu obtíží při spravování vlastních záležitostí

⁷⁹ Rakousko, Francie, Velká Británie, Québec, Ontario

6.2 Předběžné prohlášení

Nová úprava napomůže osobám, které ví, že se u nich rozvine duševní porucha, jako demence či Alzheimerova choroba, a v důsledku toho ztratí schopnost postarat se o vlastní záležitosti. Dává jim totiž možnost upravit své poměry do budoucna předběžným prohlášením, v němž osoba projeví vůli, jak a kým mají být tyto záležitosti spravovány. Vzhledem k tomu, že jde o projev vůle, jenž může v budoucnu velmi ovlivnit život této osoby, je třeba splnit formální náležitosti, jako je forma veřejné listiny či přítomnost dvou svědků, a to jak pro vznik, tak jeho změnu či odvolání. Tímto prohlášením je poté soud vázán a po přezkoumání schopnosti být opatrovníkem bude tato zvolená osoba jmenována.

6.2.1 Nápomoc při rozhodování

Institut nápomoci při rozhodování byl do NOZ začleněn z důvodu přílišné závažnosti zásahů do svéprávnosti, jež byly možné pouze v podobě omezení či zbavení. K nápomoci však lze přistoupit v případě zletilých osob stížených duševní poruchou, a to i bez omezení svéprávnosti. Jde proto nikoliv o zastoupení, nýbrž o asistenci při právních jednáních, která může osoba podporovaná i nadále činit sama. Vztah podpůrce a podporovaného vzniká na základě smlouvy o nápomoci, která vzniká uzavřením písemně či prohlášením před soudem, který ji následně také schvaluje. Důvodem tohoto schválení je ochrana zájmu podporovaného, jelikož smyslem smlouvy je poskytování pomoci při právních jednání a to svou přítomností, radami či zajišťováním informací. V případě, že je zřejmé či lze očekávat, že by podpůrce mohl této pozice zneužít, plní zde předběžná soudní kontrola funkci ochrany zájmů slabší strany. Institut nápomoci při rozhodování není zastoupením. Podpůrce nejedná za podporovaného ani za něj závazně nerozhoduje. Jeho hlavní náplní je pouze nápomoc v podobě rad, podpory při

právním jednání připojením vlastního podpisu, či namítání neplatnosti právních jednání.⁸⁰

6.2.2 Zastoupení členem domácnosti

Zastoupení zletilého postiženého duševní poruchou lze zajistit členy domácnosti, aniž by se muselo přistoupit k zákonnému či smluvnímu zastoupení i v případě, kdy je již jeho svéprávnost omezena. K vzniku zastoupení je třeba, stejně jako v případě nápomoci, schválení soudem. Péče zástupce o zastoupeného není pouze formální, jelikož zástupce *“dbá o ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv i o to, aby způsob jeho života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním představám a přáním zastoupeného.”*⁸¹ Z toho je zřejmý zájem na ochraně zájmů a přání zastoupeného. Oproti podpůrci v případě nápomoci má zástupce podstatně širší pravomoci. Nejen že jedná v obvyklých záležitostech zastoupeného, ale taktéž spravuje jeho příjmy k těmto účelům až do výše životního minima.

Tyto prostředky, jež nabízí NOZ, jsou však jen podpůrné a jsou proto upraveny odděleně od opatrovnictví, konkrétně v dílu týkajícím se fyzických osob.⁸² Opatrovnictví jako takové je v NOZ upraveno přímo v hlavě zabývající se zastoupením, v dílu *zákonné zastoupení a opatrovnictví*.⁸³ Již z názvu je pak zřejmé, že oproti OZ je zde důsledně odlišováno zákonné zastoupení od opatrovnictví.

---

⁸⁰ BĚLOHLÁVEK, J.A., F. ČERNÝ, M. JUNGWIRTHOVÁ, P. KLÍMA, T. PROFELDOVÁ a E. ŠROTOVÁ. *Nový občanský zákoník: : Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012, s. 26. ISBN 978-80-7380-413-8.

⁸¹ §51 NOZ

⁸² část první, hlava II, díl 2 NOZ

⁸³ část první, hlava III, díl 3 NOZ

6.3 Zvláštní způsoby výchovy a zastupování nezletilých

Počátky institutu poručnictví a opatrovnictví se datují do dávné minulosti a známá úprava pochází již z dob římského státu. Toto právo uvádělo jako důvodů vzniku opatrovnictví šílenost (*cura furiosi*), v jehož případě se curator staral nejen o majetek šíleného, ale i jeho samostného, marnotratnost (*cura prodigi*), kdy byl opatrovník stanoven muži, který rozhazoval majetek rodiny, které z toho důvodu hrozila bída. Dalšími způsoby opatrovnictví jsou *cura debilium* pro osoby tělesně postižené, *cura ad actum* pro jednotlivé právní jednání a *cura minorum* pro nezletilce.

Oproti poručníkovi, který se staral především o majetek nezletilého, se opatrovník zabýval jeho ochranou před chováním třetích osob, tj. podvody a jiným jednáním, které by mohlo zneužít jeho nezkušenosti. Posledním případem opatrovnictví byl *cura ventris*, v rámci kterého se kurátor stanovil těhotné ženě pro ochranu majetkových zájmů.⁸⁴ Oproti tomu důvody stanovení poručníka existovaly dva. Prvním z nich byl nedostatek věku (*tutela impuberum*), kdy poručník plnil spíše funkci správce majetku, druhým „slabost“ pohlaví (*tutela mulierum*), jež poskytovala ochranu při jednání ženy, která nepodléhala moci otce ani manžela. Jako hlavní důvod pro využití této zvláštní ochrany bylo označováno tzv. *levitas animi*, neboli lehkovážnost ducha, z které bylo usuzováno i na neschopnost hospodařit s majetkem.

Instituty poručnictví a opatrovnictví upravoval i všeobecný zákoník občanský (ABGB), a to pro případy, kdy osoby nepožívali otcovské péče a byly ještě nezletilé či nezpůsobilé samy obstarávat své záležitosti. Zákoník dále upravoval rozdíl mezi poručenstvím a opatrovnictvím tak, že poručník má o nezletilého nejen pečovat, ale i spravovat jeho jmění, zatímco činností opatrovníka je péče o záležitosti osob, které nejsou způsobilí k jejich výkonu z jiných důvodů, než pro nezletilost. Zákon přímo stanovil, že otec a manžel je ze zákona oprávněn

---

⁸⁴ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 151-152. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 3406400825.

zastupovat manželku a děti.⁸⁵ Taktéž v občanském kodexu z roku 1950 bylo opatrovnictví obsaženo, konkrétně v hlavě čtvrté v rámci zastoupení, avšak odděleně od ostatních forem zastoupení, konkrétně tedy právě zastoupení založeném na úředním výroku pro případy nesvéprávnosti, nepřítomnosti, počatých, ale neporozených dětí a dále v řízení o zbavení svéprávnosti, či osoby přijaté do psychiatrické léčebny. V případě tělesné vady byla osoba zastoupená opatrovníkem stále svéprávná a rozumově schopná svou situaci posoudit. Proto vzniká opatrovnictví na žádost této osoby a stejně tak bylo opatrovnictví soudem rušeno na žádost zastoupené osoby. Poručenství v OZ upraveno není, jelikož ho upravuje zákon o právu rodinném a OZ na něj pouze odkazuje.

V této kapitole není třeba rozvádět institut osvojení, jelikož se jedná o přijetí dítěte za vlastní a v důsledku toho i plné nahrazení biologického rodiče. Vznikají tím proto příbuzenské vztahy, ač jen v právním smyslu a stávají se jeho zákonnými zástupci, tudíž v oblasti zastoupení vystupují adoptivní rodiče stejně jako rodiče biologičtí.

6.3.1 Poručenství

Institut poručenství je dle aktuálního zákona o rodině použitelný v případech, kdy dítě nemá rodiče, kteří by vykonávali rodičovskou zodpovědnost, ať již z důvodu smrti, zbavení či omezení rodičovské zodpovědnosti či způsobilosti k právním úkonům. Rodiče mají možnost poručníka sami doporučit. Při ustanovování opatrovníkem se nejprve přihlíží k příbuzenství, až jako další možnost přichází v úvahu další fyzické osoby, v krajním případě se pak poručníkem ustanovuje odbor sociálně-právní ochran dětí, jakožto poručník veřejný. Dle současného textu zákona má poručník *„nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů.“*⁸⁶ Oproti rodičům nemá k dítěti vyživovací povinnost. Z hlediska zastoupení se tak poručník stává

---

⁸⁵ Kapitola čtvrtá o poručenství a opatrovnictví, § 187 a násl. všeobecného zákoníku občanského

⁸⁶ §78 ZOR

zákonným zástupcem dítěte, ovšem se značným omezením v rozhodování, jelikož určité záležitosti podléhají schvalování soudem a jeho činnost celkově je pod kontrolou soudu, což se projevuje povinností předkládání zpráv a účtů soudu.⁸⁷ Od 1. 1. 2014 bude koncepce právní úpravy poručenství v zásadě zachována, společně s úpravou rodinného práva se však přesouvá do NOZ a přidává ustanovení o možnosti úpravy práv a povinností poručníka v závislosti na konkrétním případě, nárok na odměnu poručníka pro případ, že o dítě osobně pečuje, či bližší úpravu podmínek kladených na osobu poručníka. Jelikož OZ blíže podmínky nestanovil, stačí doposud splňovat tu základní, kterou je způsobilost k právním úkonům. NOZ však v této souvislosti uvádí bližší specifikaci této osoby, která by nadále měla být dle §932 odst. 1 věty 1. plně svéprávná a svým způsobem života by měla zaručovat, že je schopna funkci řádně vykonávat.

6.3.2 Náhradní rodinná péče

Ve shodě se OZ bude i NOZ umožňovat svěřením do péče jiné osoby, pěstounství a ústavní výchovu. Svěřením do péče jiné osoby slouží k ochraně zájmů dítěte, jehož rodiče, případně poručník, o něj nemohou osobně pečovat. Dítě tak bude svěřeno jiné fyzické osobě, která bude nadále dítě řádně vychovávat a zastupovat ho v běžných záležitostech. I v tomto případě se v první řadě přistoupí ke jmenování pečující osoby z řad příbuzenstva. Pečujícímu však nevzniká vyživovací povinnost. Další z forem náhradní rodinné péče, ke kterým se lze uchýlit v případě nemožnosti poskytnutí dostatečné péče rodiči, je pěstounství a zpravidla se užívá v případě nesouhlasu rodičů s osvojením.⁸⁸ Pěstoun je oprávněn zastupovat nezletilého v rámci výkonu jeho běžných záležitostí, jelikož právo zastupovat dítě zůstává i nadále jeho rodičům. V případě zřejmého rozporu

---

⁸⁷ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné: 1811-1950-1964*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2005. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 45. ISBN 8073571285.

⁸⁸ Informační brožura k rodinnému právu. [online]. 2013, s. 18-19 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/MS_brozura_rodinne_pravo.pdf

rozhodování rodičů se zájmy dítěte se však může pěstoun obrátit na soud. Jako krajní řešení péče o dítě je upravena péče ústavní, která je subsidiární povahy vůči výše zmíněným, vzhledem k razantnímu zásahu do života dítěte. K tomuto řešení se proto přistupuje jen v krajních případech odůvodněným nezbytností, k čemuž se vyjádřil i Evropský soud pro lidská práva, mimo jiné v rozsudku Havelka a ostatní proti České republice, v němž vyjádřil svůj názor, že nikoliv pouze důvod větší vhodnosti prostředí ústavu pro dítě je dostatečný, jelikož jen proto nelze zasahovat takovýmto způsobem do práv rodičů na rodinný život se svým dítětem. Nezbytnost neshledává ani v případě nepříznivých bytových poměrů. Právě tento poslední důvod se promítá i do nové právní úpravy ústavní péče, jelikož důvod nedostatečných bytových a majetkových poměrů je v §971 odst. 3 NOZ výslovně stanoven jako nepostačující pro nařízení ústavní výchovy.

6.3.3 Opatrovnictví dítěte

Nezletilým je jmenován opatrovník ze zákonem stanovených důvodů, jimiž doposud jsou dle ZOR „*střet zájmů zákonných zástupců a dítěte nebo mezi dětmi týchž rodičů navzájem, ohrožení majetkových zájmů dítěte, omezení rodičovské zodpovědnosti, řízení a řízení o osvojení*“, k čemuž je přidán dovětek o dalších případech v zájmu dítěte.⁸⁹ Tuto konstrukci NOZ nezachovává a uvádí 4 důvody, mezi něž řadí střet zájmu dítěte a jiné osoby, nedostatečné hájení zájmů dítěte zákonným zástupcem, potřeba opatrovníka v zájmu dítěte z jiného důvodu nebo stanoví-li tak zákon. Ke jmenování opatrovníku dochází zejména v případě střetu zájmu dítěte se zákonným zástupce, případně dětmi tohoto zákonného zástupce. Z těchto důvodů bude soudem jmenován opatrovník, které bude v této věci po dobu celého řízení či jen pro určité jednání nebo několik právních jednání. V NOZ je dále vyjádřeno subsidiární použití právní úpravy poručenství.

---

⁸⁹ §83 ZOR

6.4 Opatrovnictví dospělých

Opatrovnictví je zastoupením zákonným, vzniklým na základě rozhodnutí soudu. V případech, kdy je osobám opatrovník ustanoven, nebo dle NOZ *jmenován*, se právní úpravy obsažené v OZ a NOZ liší. Základní koncepční změna právní úpravy opatrovnictví v českém právním řádu pramení mimo jiné z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, jež byla Českou republikou ratifikována. Na základě této Úmluvy by měla být opatření ukládána v co největší míře ve vztahu k omezením a životním potřebám těchto osob. Jak je i v důvodové zprávě k NOZ zdůrazněno, je třeba „*vycházet z individuálně určených potřeb osob, působit na osoby aktivně, podporovat jejich samostatnost, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvání nebo prohlubování nepříznivé situace a posilovat jejich sociální začleňování.*“⁹⁰ Jako jeden z hlavních projevů změny přístupu pak vidím nemožnost zbavení svéprávnosti, ale pouze možnost jejího omezení, jakožto méně invazivního způsobu zásahu do práv člověka. Doposud měl soud v případě zbavování svéprávnosti vycházet ze všech objektivně zjistitelných skutečností, nikoli jen z posudku znalce, jak k tomu v praxi mnohdy bylo. Uchýlení se k této nové úpravě je tak žádoucí. Nejde však ani zdaleka o jedinou změnu, kterou NOZ přináší. Doposud velmi stručná úprava opatrovnictví je rozšířena o mnohé novinky, především týkající se opatrovnické rady.

V současné době mezi důvody jmenování opatrovníka řadíme:

- omezení způsobilosti k právním úkonům,
- zbavení způsobilosti k právním úkonům,
- neznámost osoby nebo jejího pobytu,
- důvody ochrany zájmů, ať už osobních či veřejných,
- jiné závažné důvody, například zdravotní.⁹¹

V NOZ jsou však tyto důvody řazeny poněkud systematičtěji do dvou různých kategorií. První z nich ochrana zájmů člověka, druhým veřejný zájem.

---

⁹⁰ Důvodová zpráva k §38 až 44 NOZ

⁹¹ §27 odst. 2 a §29 OZ,

Pod ochranu zájmů člověka lze řadit

- omezení svéprávnosti,
- neznámost pobytu osoby nebo osoby samotné a
- zdravotní důvody, které působí potíže při správě vlastních záležitostí.

Pod ochranu zájmů veřejných, jakožto důvod pro jmenování opatrovníka, pak lze podřadit například

- ochrana práv třetích osob.

Nejde však o taxativní výčet a zákon tak umožňuje jmenování opatrovníka i z jiných důvodů. Dále je důležité poznamenat, že ne všechna jednání mohou být činěna v zastoupení, proto opatrovnictví nepřichází v úvahu v případech, kdy by se zastoupení týkalo osobnostních práv, jako jsou *“vznik a zánik manželství, výkon rodičovských povinností a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení a vydědění a jejich odvolání.”*⁹²

Opatrovnictví je vztah mezi opatrovníkem a opatrovancem vzniklým na základě soudního rozhodnutí. Před vynesením takového rozhodnutí je zapotřebí, aby vzhledem k závažnosti opatření soud přihlédl především k vůli osoby, které má být opatrovník jmenován a primárně tak respektoval názor této osoby, ať již vyjádřený během jednání nebo v předběžném prohlášení. Zákon přímo stanovuje, že soud člověka, jemuž má být opatrovník jmenován, zhlédne a vyslechne jeho stanovisko.⁹³ Obsahem rozhodnutí soudu potom bude nejen ten, kdo se stává opatrovníkem, nýbrž především rozsah oprávnění, které jsou mu dány, respektive oblasti, v nichž bude opatrovník jednat za opatrovance. Jednomu opatrovanci je vždy jmenován jeden opatrovník, s výjimkou případů kdy je třeba opatrovník speciální pro určité záležitosti, jako je pro správa jmění. V rozhodnutí je dále třeba

---

⁹² §458 NOZ

⁹³ §471 odst. 1 NOZ

určit, zda tak může jednat samostatně či společně s ním, tedy spíše jako jeho „pomocník“ než zástupce zástupce v pravém slova smyslu. Dle toho, do jaké míry může jednat samostatně pak lze jeho činnost rozdělit na tu, ke které je zapotřebí souhlas soudu a tu kde ho potřeba není.⁹⁴ Zvláštní úpravu obsahují ustanovení o opatrovnické radě, jejímuž souhlasu taktéž podléhají určitá jednání konaná opatrovníkem. Ta se v českém právním řádu objevuje nově a je pravděpodobně nejvýznamnější změnou, s jakou NOZ v oblasti opatrovnictví přichází.⁹⁵

6.4.1 Opatrovnická rada

K úpravě opatrovnictví byl přidán institut opatrovnické rady, jakožto kolektivního orgánu, který dává souhlas k jednání o podstatných záležitostech, o nichž opatrovník během své činnosti jedná. Rada se skládá alespoň ze tří osob opatrovanci blízkých a jeho přátel. Tuto radu svolává opatrovník na žádost opatrovance nebo jeho osob blízkých, případně ji svolá i bez návrhu soud. Na první schůzi se zvolí opatrovnická rada, která se nadále bude usnášet o souhlasu s jednáním o majetkových záležitostech nikoli malého významu, změně podstatných záležitostí opatrovance a dohledu nad ním. Další záležitosti, které budou spadat do pravomoci opatrovnické rady, si na schůzi vyhradí, případně je může vyhradit soud.

Opatrovnická rada vzniká jen v souvislosti s opatrovnictvím člověka, nikoliv tedy právnické osoby, což však nevylučuje, aby právnická osoba byla členem opatrovnické rady. V určitých situacích, například v případě opatrovnictví osob se

---

⁹⁴ Schválení soudu podléhá vyslovení souhlasu se změnou osobního stavu opatrovance a určité úkony spojené se správou jmění opatrovance, viz. §483 NOZ

⁹⁵ PRUDÍLKOVÁ, Dana, Kateřina SMOLÍKOVÁ, Eva HRUBÁ, Kateřina PLHÁKOVÁ a Monika ČERMÁKOVÁ. Podkladový materiál k semináři pro veřejné opatrovníky k problematice výkonu opatrovnictví uživatelů služeb sociální péče ve vztahu k procesu transformace a deinstitucionalizace sociálních služeb. www.mpsv.cz. [cit. 2013-11-29] Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/15636/podklady_pro_opatrovniky_final.pdf

zdravotním postižením zákon přímo předpokládá, že jím bude právnická osoba, která o tuto osobu pečuje.

Opatrovníkem se může stát osoba, splňující základní požadavky, jako je schopnost a ochota tuto činnost vykonávat a je způsobilá být zástupcem⁹⁶, kterou tak jmenuje soud na základě posouzení vhodnosti této osoby. Prvním z hledisek, podle kterých soud opatrovníka určí je, jak je již výše zmíněno, vlastní vůle opatrovance. V případě, kdy však tato osoba nemůže návrh učinit, přichází v úvahu její příbuzní a blízcí, případně další fyzické osoby a v poslední řadě veřejný opatrovník. Tím je obec, v níž má opatrovanec bydliště či jí zřízená právnická osoba, na základě zákona o obcích.⁹⁷⁹⁸

6.4.2 Opatrovnictví PO

Úprava možnosti jmenovat opatrovníka právnické osobě se v NOZ objevuje jako logické vyústění praxe posledních let. V několika případech již soudy ustanovily opatrovníka akciových společnostem, například z důvodu neexistence způsobilého představenstva či existence více osob, které tvrdí, že jsou oprávněny jednat jménem právnické osoby. Takový postup doposud umožňuje OZ v §29, kde stanovuje obecně možnosti ustanovit opatrovníka, bez ohledu na to, zda se jedná o osobu fyzickou či právnickou. Lze proto takové řešení nezpůsobilosti představenstva považovat za ochranu zájmů právnické osoby. Dle názoru Prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc. a Mgr. Robert Pelikán jde však o řešení nesprávné. Tuto situaci vyřešil NOZ speciální úpravou pro právnické osoby, jež umožňuje jmenovat opatrovníka pro případ rozporu člena statutárního orgánu s právnickou

---

⁹⁶ Jako obecné podmínky způsobilosti být zástupcem zákon uvádí nezpůsobilost zástupce samotného jednat v příslušné záležitosti a neexistenci rozporu se zájmy zastoupeného spolu s vyvratitelnými právními domněnkami, jedná-li zástupce i za třetí osobu či ve vlastní záležitosti, viz. §445 a 437 NOZ

⁹⁷ zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

⁹⁸ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 94-95. ISBN 978-80-7478-325-8.

osobou, nemá-li právnická osoba člena schopného ji zastupovat a dále pokud statutární orgán nemá dostatečný počet členů. Ani ta však není přijímaná pouze pozitivně. Stejně jako dřívější užití obecného ustanovení o možnosti zřídit opatrovníka, i tuto úpravu neshledává Prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc. zcela žádoucí, především z důvodu potřebné vůle více osob, jež se podílejí na fungování právnické osoby, zatímco opatrovník, jakožto samostatná osoba, nemůže v této pozici fungovat jako plnohodnotný zástupce.⁹⁹ Stejně jako fyzická osoba, i právnická si může do budoucna svého případného opatrovníka zvolit.

Využití institutu opatrovnictví právnické osoby lze hledat také v souvislosti s konfliktem zájmů osoby, která jedná jako zástupce právnické osoby a hodlá uzavřít smlouvu sama se sebou. Toto nebude možné, avšak místo této osoby může za právnickou osobu jednat jiná osoba, jež vykonává funkci statutárního orgánu. Pokud však taková osoba není, nezbyvá než uzavřít smlouvu prostřednictvím opatrovníka jmenovaného právnické osobě soudem.¹⁰⁰

6.5 Zastoupení právnických osob

6.5.1 Obecně k zastupování právnických osob

Zásadní změnou, jež je třeba zmínit je sjednocení úpravy zastoupení ze stávajícího občanského a obchodního zákoníku do NOZ, v němž je úprava zastoupení obsažena komplexně a to včetně prokury.

U zastupování právnické osoby je dle OZ třeba hledět na způsoby zastoupení různě. První z nich je jednání statutárního orgánu, které bylo doposud

---

⁹⁹ PELIKÁNOVÁ, Drsc., Prof. JUDr. Irena a Mgr. Robert PELIKÁN. Lze ustanovit hmotněprávního opatrovníka akciové společnosti?. [online]. [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pd_1/txtexpresion_pr%C3%A1vn%C3%ADch/art_5288/detail.aspx

¹⁰⁰ SVOBODA, Karel JUDr. Ph.D. Institut zastoupení v NOZ. *Rekodifikace & praxe*. 2012, s. 13.

považováno za jednání samotné právnické osoby vyjadřující vůli této osoby. ObchZ obsahuje ustanovení, jež stanoví, že „*právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce*“.¹⁰¹ Z toho je zřejmé, že tento způsob jednání je jednání jménem právnické osoby, nikoliv jejím zastoupením, pro což hovoří také v dalších ustanovení zákona hovořící o statutárním orgánu jako o orgánu, jehož jednání je jednáním podnikatele. Tento přístup NOZ mění a stanovuje statutární orgán zástupcem právnické osoby, především z toho důvodu, že vůli jsou nadány pouze osoby fyzické, nikoliv právnické. Tím se smazává rozdíl mezi jednání *za* právnickou osobu a jednání *jménem* právnické osoby a nadále budou zástupci projevovat vlastní vůli, jíž budou zavazovat právnickou osobu.

Druhým z výše uvedených zákonem stanovených způsobů jednání právnických osob je jednání prostřednictvím zástupce. Toto jednání lze považovat za zastoupení i ve smyslu OZ. Jedná se o případy, kdy úlohu statutárního orgánu převezme pověřená fyzická osoba, která dále jedná za právnickou osobu. Takovou osobou může být například prokurista, zaměstnanec či osoba pověřená při provozování podniku.¹⁰²

V průběhu provozu právnické osoby se vyskytují běžně situace, kdy je třeba řešit zastoupení pracovníky. Takové zastoupení je upraveno základními vnitřními předpisy, jako jsou stanovy či organizační řád, nebo se jedná o zákonné zastoupení. OZ ve svém ustanovení § 22 odst. 2 přímo zmocňuje k zastoupení právnické osoby pracovníky v případě, že je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Toto zmocnění vyplývá i z ustanovení obchodního zákoníku.¹⁰³ NOZ tuto úpravu modifikuje směrem k ochraně třetích osob tím, že jako zásadní považuje „*stav jak se jeví veřejnosti*“. Vnitřní předpisy proto mohou oprávnění omezit oproti zmocnění v „*obvyklém rozsahu*“, vůči třetím osobám ale budou jeho ustanovení účinná, jen pokud to bylo těmto třetím osobám známo. Z toho vyplývá i řešení

---

¹⁰¹ § 13 odst. 1, věta 2. ObchZ

¹⁰² ELIÁŠ, Karel, Josef BEJČEK a Petr HAJN. *Kurs obchodního práva: obecná část : soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 101-104. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 9788071795834.

¹⁰³ § 15 ObchZ

situace, jedná-li v provozovně jménem právnické osoby osoba neoprávněná, nebo překračuje-li zaměstnanec svá oprávnění. Nikoliv jen třetí osoba, nýbrž i zastoupený musí být vůči jednání zástupce, případně dalších osob, které by bez oprávnění jednali za právnickou osobu v určitém smyslu chráněn, proto vzniká těmto osobám odpovědnost za škodu, kterou svým jednáním způsobily.

Dalším zástupcem právnické osoby může být osoba pověřená při provozování podniku či vedoucí odštěpného závodu. Zatímco v úpravě osoby pověřené při provozování podniku se mění pouze terminologie, tj. z právního úkonu se stává právní jednání a z podniku obchodní závod, v případě vedoucího odštěpného závodu přidává NOZ ještě okamžik, jímž oprávnění tohoto vedoucího vzniká, tj. zápisem do obchodního rejstříku. Změnu oproti stávající úpravě lze nalézt v tom, že zápis do obchodního rejstříku je zápisem konstitutivním, nikoliv deklaratorním jak tomu bylo doposud, z čehož vyplývá, že oprávnění zastupovat odštěpný závod vzniká až zápisem do obchodního rejstříku. Obecně lze k těmto způsobům zastoupení právnické osoby říci, že koncepčně se úprava s účinností NOZ nemění. S příchodem účinnosti NOZ však pravděpodobně nastane nárůst případů využívání osob pověřených při provozování podniku u velkých korporací, ve kterých zaměstnanci doposud zastupovali právnickou osobu na základě plných mocí a zavazovali společnost jednáními, pro které zákon vyžaduje formu veřejné listiny nebo notářského zápisu. Tento problém navazuje na výše zmíněnou diskuzi, zda bude či nebude třeba k jednáním vyžadující takovou formu i plná moc ve stejné formě dle §441 odst. 2 NOZ. Korektivem pro gramatický výklad ustanovení může být §2 odst. 2, za středníkem NOZ, který stanoví, že „*nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu*“. Vzhledem k tomu, že v praxi převládá názor, že plná moc ve formě notářského zápisu nemá opodstatnění, měla by postačit plná moc opatřená úředně ověřenými podpisy.¹⁰⁴ Pokud se však praxe uchýlí k řešení, k jakému se přiklání i Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, tedy že podle předepsané formy pro konkrétní jednání se bude pořizovat i plná moc v téže formě, napomůže institut osoby pověřené při provozování podniku právě k obejití

---

¹⁰⁴ Např. názor JUDr. Čechá publikovaný na školení ohledně rekodifikace soukromého práva

takových složitostí. Otázkou však zůstává, zda soudy nebudou následně takového jednání kvalifikovat jako obcházení zákona a tedy za neplatné, jelikož účelem bude pověření shodné se zastupováním na základě plné moci.

Dalším pojmem v oblasti zastoupení je tzv. odpovědný zástupce. Ten je ustanoven podnikatelem jako odpovědný za provoz jeho živnosti. Má-li tento odpovědný zástupce postavení statutárního orgánu, tedy vedoucího organizační složky podniku zapsaného do obchodního rejstříku, jsou všechny jeho právní úkony (právní jednání), resp. právní úkony (právní jednání), týkající se organizační složky, právními úkony (právním jednáním) právnické osoby samé.

6.5.2 Prokura

Pojem prokura je doposud znám z obchodního práva jako forma smluvního zastoupení, v rámci něhož je prokurista oprávněn k zastupování podnikatele v širokém okruhu záležitostí. Jedná se ve své podstatě o plnou moc, která však není omezená, opravňuje proto prokuristu ke všem právním jednáním v souvislosti s činnostmi právnické osoby, tedy i těm, ke kterým by za normálních okolností byla vyžadována speciální plná moc. Výjimku z tohoto obecného zmocnění tvoří zákaz zcizování nebo zatěžování nemovitostí, avšak i k těmto činnostem je možné prokuristu zmocnit výslovným uvedením v prokuře.¹⁰⁵

S účinností NOZ se přesouvá úprava prokury z obchodního do občanského zákoníku. To se děje především z důvodu snahy o úplnost úpravy zastoupení v tomto zákoníku a v důsledku toho se na prokuru užijí obecná ustanovení o zastoupení. I přesto se však toto nepodařilo, jelikož úprava obsahového vymezení činnosti prokuristy bude upravena v zákoně o obchodních korporacích. Samotná úprava se v mnohém oproti stávající nemění. Prokuru může vykonávat jen fyzická osoba či několik fyzických osob, oprávnění vzniká i nadále ke všem právním

---

¹⁰⁵ ELIÁŠ, Karel, Josef BEJČEK a Petr HAJN. *Kurs obchodního práva: obecná část : soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 104-105. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 9788071795834.

jednáním, k nimž dochází při provozu obchodního závodu nebo jeho odštěpného závodu a stejně jako doposud nespadá do oprávnění prokuristy zcizit nebo zatížit nemovitost, není-li to výslovně stanoveno ve zmocňovacím titulu. I zde však přichází NOZ s jistými novinkami, mezi něž lze řadit možnost udělení prokury i pro samostatnou pobočku či závod a také okamžik vzniku prokury, jímž dříve bylo zapsání do obchodního rejstříku, nově však bude udělení prokury účinné již okamžikem udělení.¹⁰⁶ Prokurista je za výkon prokury odpovědný a během jejího výkonu musí postupovat s péčí řádného hospodáře, vyžaduje se proto její výkon osobně s nemožností nechat se v této činnosti zastoupit další osobou.¹⁰⁷

Zákon blíže upravuje postavení prokuristy, včetně zákonné povinnosti vykonávat činnost s péčí řádného respektovat pravidlo podnikatelského úsudku. Vysvětlení pojmu *péče řádného hospodáře* je obsaženo v § 52 odst. 1 ZOK, který stanovuje, že při posuzování, zda bylo jednáno s péčí řádného hospodáře, je třeba přihlížet k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, jež by byla v postavení této osoby.

Aktuálním tématem je jednání statutárního orgánu společně s prokuristou. Taková úprava se objevuje v NOZ po vzoru německého a rakouského práva a znamená určitá omezení v jednání prokuristy. Může se tak dít dvěma způsoby a to tak, že prokurista může jednat pouze zároveň s členem statutárního orgánu¹⁰⁸, nebo může jednat samostatně, ale prokurista bude přesto k jednání potřebovat i jednání jednatele. Doposud nebylo jejich společné jednání možné, což vycházelo z ustanovení §13 odst. 1 obchodního zákoníku, který stanovuje, že "*právnícká osoba*

---

¹⁰⁶ srov. §450-456 NOZ a §14 a 16 ObchZ

¹⁰⁷ KORBEL, František Mgr. Phd. Smluvní zastoupení v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 5/2011, s. 49-51.

¹⁰⁸ Oprávnění prokuristy se vztahuje na jednání související s provozem závodu nebo pobočky s výjimkou zcizování a zatěžování nemovitostí, zatímco jednání statutárního orgánu není v rozsahu omezeno a zastupuje společnost ve všech záležitostech, proto by bylo v takovém případě nutné vyrovnání takových oprávnění, jelikož v případech kdy by prokurista oprávnění k jednání neměl, nebylo by možné jednat vůbec.

jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce". Taková interpretace vychází z judikatury. Otázkou však je, jestli je tento výklad správný, a to i s ohledem na užití spojky *nebo* v NOZ a ZOK, kde jak výslovně zmiňuje důvodová zpráva, dochází ke striktnímu rozlišování spojky NEBO v poměru slučovacím, kdy zákon vyjadřuje užití možnosti A nebo B, tedy že přichází v úvahu možnost A, možnost B, i obě tyto možnosti dohromady, anebo v poměru vylučovacím, který je vyjádřen A, nebo B a v takovém případě přichází v úvahu užití pouze jedné z těchto možností, avšak ne obou zároveň. Důvodová zpráva k NOZ uvádí, že spojka nebo užitá bez čárky vyjadřuje význam slučovací, zatímco vylučovací budeme nalézat pod pojmem *anebo* či *nebo* s čárkou, tedy že *při formulaci „A nebo B“ bude skutková podstata normy naplněna, at' již nastane jedna či druhá možnost či nastanou-li obě zároveň*.¹⁰⁹ Z toho bychom mohli vyvozovat závěr, že užíval-li by se stejný princip i při aplikaci OZ a konečně i obchodního zákoníku, nebyl důvod, aby doposud nebylo jednání statutárního orgánu společně s prokuristou možné.

NOZ zavádí v tomto směru změnu, už jen výše zmíněným přístupem k zastupování právnických osob obecně. Jelikož už se nadále nebude rozlišovat mezi jednáním jménem právnické osoby a jednáním za ni, budou jak statutární orgán, tak ostatní zástupci právnické osoby jejími zástupci.¹¹⁰ Z toho lze vyvodit závěr, že jednání statutárního orgánu a prokuristy je možné i bez výslovné zákonné úpravy na základě principu legální licence vyjádřené v Ústavě i Listině základních práv a svobod.¹¹¹

---

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k NOZ, část C-všeobecně ke skladbě, úpravě institutů a názvosloví, bod 7

¹¹⁰ JOSKOVÁ,, Lucie JUDr. Ph.D., LL.M. Je podle NOZ možná kombinace jednání jednatele (člena představenstva) a prokuristy?. *Rekodifikace & praxe*. 2013, I., 4/2013, s. 7-10.

¹¹¹ Ústava, č. 1/1993 Sb, čl. 2 odst 4 a č.. 2/1993 Sb, čl. 2 odst. 3 v tomto znění: *Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*

7 Závěr

Ve své diplomové práci jsem nejprve pojednala obecně o institutu zastoupení v teoretické rovině, a to jak dle aktuální právní úpravy, tak právní úpravy minulé i budoucí. V určitých oblastech zastoupení je zmíněna též právní úprava na evropské úrovni, jakož i nastínění vlivu těchto evropských dokumentů na vývoj občanského práva obecně i jednotlivých aspektů zastoupení.

Předmětem této práce je však, vzhledem k aktuálnosti, především komparace dvou právních řádů, občanského zákoníku účinného do konce roku 2013 a tím, který ho nahradí s příchodem roku následujícího. Porovnávala jsem v první řadě terminologii, která bude do značné míry měněna a nabízí se tak nejužívanější pojmy této oblasti občanského práva srovnat z hlediska vhodnosti jejich užití v nové kodifikaci.

Další část práce je věnovaná rozlišení jednotlivých druhů zastoupení, tedy zastoupení přímého a nepřímého. Hlavní rozdíl je shledáván především v důsledcích jednání jménem vlastním a jménem zastoupeného, avšak judikatura doplnila obecné teoretické rozlišení o další hlediska, např. zda si je třetí osoba vědoma toho, že jedná se zástupcem či nikoliv. V případě že je s touto okolností obeznámena, jedná se o zastoupení přímé, v opačném případě o zastoupení nepřímé.

V další části práce jsem se věnovala obecným ustanovením o zastoupení, jež definují osobu zástupce a zastoupeného, dále je pojednáno o situacích, kdy je zástupců více, či o nepřikázaném jednatelství. Jako příklad zásadních změn, které právní úpravu občanskoprávního institutu zastoupení postihnout v blízké budoucnosti lze uvést právě pluralitu zástupců, kde narozdíl od stávající úpravy, dle které je třeba souhlasu kolektivního, bude nadále považováno za dostačující jednání pouze jednoho z více zástupců. Taktéž v této části je nikoliv pouze popsána

právní úprava aktuální, nýbrž je o ní pojednáno v historickém i evropském kontextu.

Podstatnou část práce tvoří úprava zastoupení na základě způsobu jeho vzniku, tedy zastoupení zákonné a smluvní, ke kterému jsem připojila taktéž úpravu základních zmocňovacích titulů jejichž úprava bude koncepčně měněna především v důsledku přesunutí institutů obchodního práva do zákoníku občanského vzhledem ke snaze o komplexní úpravu tohoto právního odvětví. Podstatná část této kapitoly je věnována plné moci a jednotlivým aspektům její úpravy. Za zásadní považuji pochopení plné moci jakožto jednostranného právního úkonu, jež navzdory soudní praxi není dvoustranným úkonem a nelze tak vyžadovat přijetí plné moci zmocněncem jako podmínku její účinnosti.

Další novinky, o kterých je pojednáno jsou upravena podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat. NOZ obsahuje úpravu institutů napomáhající řešit situace vzniklé neschopností osoby právně jednat, mezi něž řadí nápomoc při rozhodování, zastoupení členem domácnosti či předběžné prohlášení. Důležité je zde zmínit zásadní změnu v oblasti omezování právního jednání, jelikož nadále nebude možné zbavit způsobilosti právně jednat, nýbrž pouze v tomto jednání omezit. Zatímco tyto instituty jsou určeny zletilým, pojednala jsem v práci i o zastupování nezletilých ve formě poručenství, opatrovnictví a dalších. Zásadní změna však nastává v úpravě opatrovnické rady, která doposud v civilních kodexech upravována nebyla, avšak především opatrovnictví právnických osob, jež se zdá být jako řešení situace, kterou již soudní praxe zavedla před zavedením jeho právního základu.

Poslední část práce je zaměřena na zastupování právnických osob, které budou nadále zastupovány zástupci, kteří budou projevovat vlastní vůli a tou zavazovat právnickou osobu, nebudou jednat jménem právnické osoby jak tomu bylo doposud.

Ačkoliv tato práce není věnována pouze úpravě obsažené v novém občanském zákoníku, ani výhradně komparaci se zákoníkem stávajícím, považuji toto pojetí za vhodné vzhledem k aktuálnosti. V budoucnu bude zajímavé sledovat, jakým směrem se bude interpretace jednotlivých ustanovení v praxi ubírat, proto považuji teoretický základ daný v historickém kontextu za žádoucí.

8 Abstrakt

Zatoupení

Diplomová práce na téma zastoupení je zaměřena obecně na institut zastoupení, přibližuje základní pojmy a rozlišení způsobů zastoupení. Vzhledem k rozsahu diplomové práce však není možné obsáhnout pojednání o všech formách zastoupení, proto je práce zaměřená na zastoupení hmotněprávní, ať již smluvní, zákonné, a dále na konkrétní formy zastoupení, především opatrovnictví člověka a právnické osoby, poručnictví, či zastupování právnických osob.

V diplomové práci jsou obsaženy jak informace o historickém vývoji institutu zastoupení, především od všeobecného zákoníku občanského a tedy počátku 19. století. Hlavní částí práce pak je komparace aktuální právní úpravy obsažené v občanském zákoníku z roku 1964 a novým občanským zákoníkem účinným od 1.1.2014. Vyzdvihnuty jsou zásadní změny, které v brzké budoucnosti nastanou v právní úpravě zastoupení, jakož i nastíněny základní problémy, které by tato úprava mohla při aplikaci v praxi přinést. Poukázáno je taktéž na úpravu zastoupení v rámci evropského práva, konkrétně na Principy evropského smluvního práva a Návrh společného referenčního rámce.

Representation

The thesis on the representation is aimed generally on the institute of representation, basic concepts and resolution methods of representation. Given the scope of the thesis is not possible to cover discourse about all forms of representation and therefore is focused on substantive representation, whether contractual, statutory representation and other specific forms, especially human guardianship and guardianship of legal entities or representation of legal entities.

In the thesis are included as information on the historical development of the Institute's the representation, especially since the general Civil Code and therefore early 19th century and comparison of current legislation contained in the Civil Code of 1964 and the new Civil Code, effective from 1 January 2014. Raised the major changes that will occur in the near future in the regulation of the representation, as well as outline the basic problems that this adjustment could bring in the practice of law. Is also pointed out to adjust representation in European law, konkrétně the Principles of European Contract Law and the Draft Common Frame of Reference.

9 Klíčová slova

Zastoupení, zástupce, plná moc, opatrovnictví

Representation, representative, power of attorney, guardianship

10 Použité zdroje

Literatura

BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 401-403. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-337-0.

BĚLOHLÁVEK, J.A., F. ČERNÝ, M. JUNGWIRTHOVÁ, P. KLÍMA, T. PROFELDOVÁ a E. ŠROTOVÁ. *Nový občanský zákoník: Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012, s. 148. ISBN 978-80-7380-413-8.

Drobnig, Ulrich. Zastoupení v budoucím evropském soukromém právu a český návrh. In Švestka, Jiří; Dvořák, Jan; Tichý, Luboš. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwerr, 2008. ISBN 973-80-7357-394-2

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 94-95. ISBN 978-80-7478-325-8.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ *Občanské právo hmotné: Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Praha: Wolters Kluger, 2013, s. 313. ISBN 978-80-7478-326-5.

ELIÁŠ, Karel, JUDr., Marta KNAPPOVÁ DR.SC, Prof. JUDr. Jan DVOŘÁK CSC. a Petr, JUDr. ŠUSTEK. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-687-7.

ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek*. Praha: Linde, 2008, s. 225. ISBN 978-80-7201-687-7.

ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek*. Praha: Linde, 2008, ISBN 978-80-7201-687-7.

ELIÁŠ, Karel, Havel, B. *Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009

ELIÁŠ, Karel, Josef BEJČEK a Petr HAJN. *Kurs obchodního práva: obecná část : soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 104-105. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 9788071795834.

HOLUB, Milan. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: komentář*. Reprint původního vydání. Praha: ASPI publishing, 2002, s. 578. Komentáře velkých zákonů československých, Sv. 1. ISBN 8085963604.

občanský zákoník č. 141/1950, také nazývaný "střední zákoník",

KNAPP, Viktor. *Občanské právo hmotné*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Codex, 1997, s. 176. ISBN 80-85963-31-0.

KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné: 1811-1950-1964*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2005. Edice učebnic Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 45. ISBN 8073571285.

MELICHAROVÁ KARFÍKOVÁ, Dita. Několik poznámek k problematice zastoupení na základě plné moci. In: *Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005, s. 275. ISBN 8073571331.

KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 3406400825.

KRČMÁŘ, Jan Prof. Dr. a Bedřich Prof. Dr. ANDERS. *Právo občanské III.: právo obligační*. Praha: Knihovna sborníku věd právních a státních, s. 198-201.

DVOŘÁK, Jan Prof. JUDr. CSc. Vývoj občanského práva. In: SOUKUP, Ladislav a Karel MALÝ. *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989*. V Praze: Karolinum, 2004, s. 472-490. ISBN 8024608634.

LAVICKÝ, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2019. ISBN 9788074000041

Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: komentář. Reprint původního vydání. Praha: ASPI publishing, 2002. Komentáře velkých zákonů československých, Sv. 1. ISBN 8085963795.

POHL, Tomáš. Právní moc a zastoupení. In Švestka, Jiří; Dvořák, Jan; Tichý, Luboš. Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwerr, 2008, ISBN 973-80-7357-394-2

SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K., Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993, ISBN 80-85858-98-3

SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F., a kol. : Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý, Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. ISBN 80-85963-79-5

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-423-0.

ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6.

Tichý, Luboš. Základní otázky smluvního zastoupení. In Švestka, Jiří; Dvořák, Jan; Tichý, Luboš. Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, str. 74-75.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 135-136. ISBN 9788072018420.

Internetové zdroje

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku. In: [online]. 2012 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: European Contract Law and the revision of the acquis: the way forward. COM (2004) 651 [online]. Brussels, vydáno 11. 10. 2004 [cit. 6.11.2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0651:FIN:EN:PDF>.

The Principles of European Contract Law. *The Principles of European Contract Law* [online]. 1999 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z: http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm

Green paper from the commission: on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses. [online]. 2010 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:EN:PDF>

The principles of european contract law. Commission on European Contract Law, 1999. Dostupné z:

http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm

BAR, Christian von, Eric M CLIVE, Hans SCHULTE-NÖLKE a H BEALE. *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)* [online]. Outline ed. Munich: Sellier, European Law Publishers, c2009[cit. 2013-11-27]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf

Právní prostor 2013: Řešila se i nutnost notářského zápisu. *Právní rádce* [online]. 2013, roč. 2013, s. 1-2 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z:

<http://www.pravniprostor.cz/images/pprostor/files/62.pdf>

Informační brožura k rodinnému právu. [online]. 2013, s. 18-19 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z:

http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/M_S_brozura_rodinne_pravo.pdf

PELIKÁNOVÁ, Drsc., Prof. JUDr. Irena a Mgr. Robert PELIKÁN. Lze ustanovit hmotněprávního opatrovníka akciové společnosti?. [online]. [cit. 2013-11-14]. Dostupné z:

http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pd_1/txtexpresion_pr%C3%A1vn%C3%ADch/art_5288/detail.aspx

KOLMAN, P. Mandátní smlouva versus příkazní smlouva. *Www.epravo.cz* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/mandatni-smlouva-vs-smlouva-prikazni-21590.html>

PRUDÍLKOVÁ, Dana, Kateřina SMOLÍKOVÁ, Eva HRUBÁ, Kateřina PLHÁKOVÁ a Monika ČERMÁKOVÁ. Podkladový materiál k semináři pro veřejné opatrovníky k problematice výkonu opatrovnictví uživatelů služeb sociální péče ve vztahu k procesu transformace a deinstitucionalizace sociálních služeb. [Www.mpsv.cz](http://www.mpsv.cz). [cit.2013-11-29] Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/15636/podklady_pro_opatrovniky_final.pdf

Informační brožura k rodinnému právu. [online]. 2013, s. 18-19 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/M_S_brozura_rodinne_pravo.pdf

Odborné články

Kvasnica, Milan; Hrbek, Jiří. Ohlasy k otázce přijetí plné moci zmocněncem. *Bulletin advokacie*. 2005. č. 7-8, str. 62, 63.

JOSKOVÁ,, Lucie JUDr. Ph.D., LL.M. Je podle NOZ možná kombinace jednání jednatele (člena představenstva) a prokuristy?. *Rekodifikace & praxe*. 2013, I., 4/2013, s. 7-10.

Korbel, František. Smluvní zastoupení v novém občanském zákoníku. *Bulletin Advokacie*. 2011. č. 5

NEDĚLKA, Martin JUDr., Ph.D. a Pavel Mgr. ŘÍHA. Prohlášení zmocněnce o přijetí plné moci – její povinná náležitost?. *Právní rozhledy*. roč. 2005, č. 4.

Obchodní zastoupení. *Právo pro podnikání a zaměstnání: odborný časopis pro obchodní a pracovní právo, sociální zabezpečení a personalistiku*. Praha: LexisNexis CZ, 2012, č. 1, s. 3-13.

Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 1

Strupek, David. Ustanovení kolizního opatrovníka nezletilých dětí. Bulletin Advokacie. 2008, č. 11, str. 53,

SVOBODA, Karel JUDr. Ph.D. Institut zastoupení v NOZ. *Rekodifikace & praxe*. 2012, s. 13.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 806/2006, ze dne 30.4.2008

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. sp. zn. 26 Cdo 2335/2003, ze dne 29.7.2004

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 631/98, ze dne 25.5.2000

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR R 37/2000 ze dne 30.6.1999, sp. zn. 2Cdon 680/97

Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 4385/2007 ze dne 24. 2. 2010

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 3382/2007 ze dne 11.11.2008

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 643/2002, ze dne 12.6.2003

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 4. 9. 1994, č. IV. ÚS 43/94

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práva a svobod

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník (nový)

Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník,

Zákon č. 90/2012 Sb., Zákon o obchodních korporacích

Zákon č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 946/1811 ř.z., Obecný zákoník občanský

Zákon č. 85/1996 Sb., Zákon o advokacii

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích

Návrh občanského zákoníku-důvodová zpráva, verze 03.06.2007